

W numerze m.in.:

- *kronika działalności bibliotek*
- *Waleria Nabzdykowa – zestawienie bibliograficzne*
- *Wiem wszystko: ekologia*
- *Fryderyk Chopin – konkurs dla czytelników*

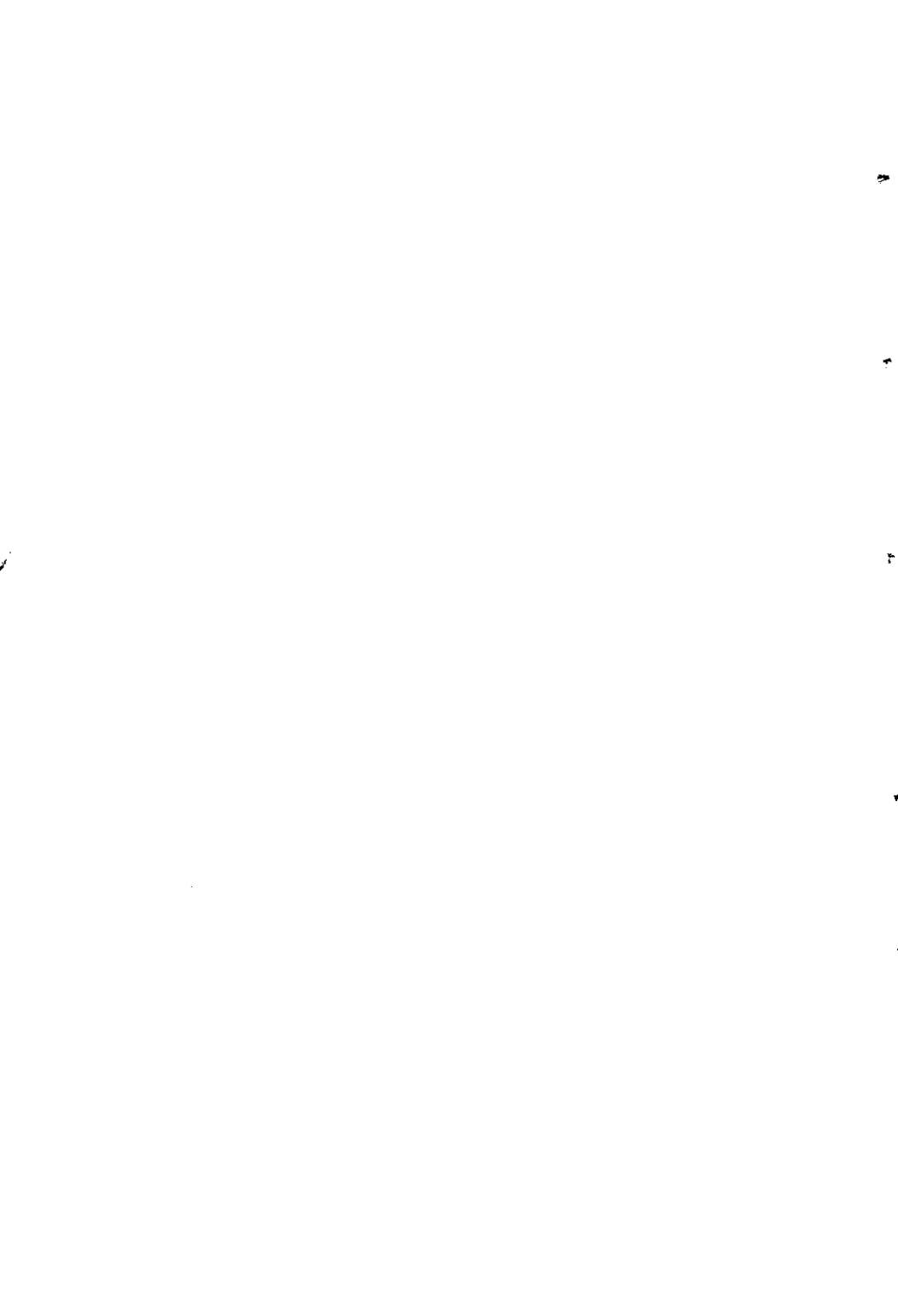
Wojewódzka Biblioteka Publiczna
w Opolu

CZYTELNIA

***Pomagamy sobie
w pracy***

opolski kwartalnik
informacyjno-metodyczny

4/99

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Emanuela Smolki
w Opolu

POMAGAMY SOBIE W PRACY
Opolski kwartalnik informacyjno-metodyczny

Rocznik XLIV

Nr 4

Opole 1999

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Emanuela Smółki
w Opolu

Zespół redakcyjny:

Małgorzata Bartoszevska
Alicja Bujak
Joanna Czarkowska-Pasierbińska
Hanna Jamry
Violetta Łabędzka
Piotr Polus
Anna Śliwińska

OPOLA KWARTALNIK INFORMACYJNO-METODYCZNY
TOMAGAMY SOBIE W PRACY

ISSN 1427-8936

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smółki
45-081 Opole, ul. Piastowska 18 - 20
Tel. red. 453-64-74

Pracownia Małej Poligrafii WBP w Opolu
Nakład 190 egz.

Opole 1999

Spis treści

Piotr Polus

Kronika działalności bibliotek publicznych w województwie opolskim
(styczeń–czerwiec 1999 r.) 5

Aleksandra Paniewska

Stan i potrzeby w zakresie komputeryzacji bibliotek publicznych
województwa opolskiego 13

Arkadiusz Lelek

Waleria z Augustynów Nabzdykowa (1901-1999) 19

Aleksandra Paniewska

„Wiem wszystko” konkurs dla uczniów szkół średnich. Cz. 4. Ekologia 24

Alicja Bujak

Fryderyk Chopin – konkurs 29

Monika Wójcik

Konkurs „Nadrenia – Palatynat. Co o niej wiemy?” 34

Anna Śliwińska

Seminarium „Tworzenie serwisów informacyjno-bibliograficznych
w oparciu o system informatyczny SOWA” 36

KONFERENCJE * SEMINARIA * SPOTKANIA 39

Z ŻYCIA SBP 42

NOWOŚCI O ŚLĄSKU OPOLSKIM 44

Biblioteka na wesoło 47

Wkładka

Piotr Polus

Dział Instrukcyjno-Metodyczny

**Kronika działalności bibliotek publicznych
w województwie opolskim
(styczeń–czerwiec 1999 r.)**

1. Podstawowe dane liczbowe (stan na 30 VI 1999 r.)

W pierwszym półroczu 1999 r. w województwie opolskim działały 344 biblioteki publiczne i ich filie (w 1998 r. – 320). Większa liczba bibliotek wynika z przyłączenia powiatu oleskiego (dawne województwo częstochowskie) do województwa opolskiego.

W pierwszym półroczu 1999 r. na Opolszczyźnie zarejestrowano ogółem 142.589 czytelników (w 1998 r. – 141 189), którzy wypożyczyli na zewnątrz 1.831.353 wol. (w 1998 r. – 1.827.758).

Ogółem przybyło 29.171 nowych książek. Średnia cena książki wyniosła 13,95 zł.

2. Jubileusze bibliotek

- 16 stycznia – 50-lecie MiGBP w Gorzowie Śląskim;
- 16 stycznia – 50-lecie Filii w Przylesiu (gmina Olszanka);
- 19 stycznia – 50-lecie GBP w Radłowie;
- 28 kwietnia – 50-lecie Filii w Kielczy (gmina Zawadzkie);
- 14 maja – 50-lecie Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Kietrzu;
- 19 maja – 25-lecie Filii w Nakle (gmina Tarnów Opolski);
- 28 maja – 50-lecie Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Głuchołazach.

3 Jubileusze pracowników bibliotek

– 45 lat pracy:

Zbigniew Stępień – WBP w Opolu;

– 35 lat pracy:

Julia Filipow – GBP w Murowie;

– 30 lat pracy

Krystyna Niesłony – MiGBP w Ozimku;

Agnieszka Franciszkiewicz – GBP w Pawłowiczkach;

Krystyna Dunkiewicz – MiGBP w Prudniku;

Helena Melcher – MiGBP w Wołczynie;

– 25 lat pracy:

Barbara Langer – GBP w Komprachcicach;

Władysława Dziergas – MiGBP w Nysie;

Danuta Wieczorek – MiGBP w Otmuchowie;

Irena Grabowska – MiGBP w Ozimku;

Danuta Kuczera – MiGBP w Paczkowie;

Wanda Kumiec – GBP w Świerczowie;

– 20 lat pracy:

Teresa Kupiec – MiGBP w Kietrze;

Bożena Adamowicz – GBP w Olszance;

Helena Janikuła – MBP w Opolu;

Regina Skowronek – MiGBP w Strzelcach Opolskich;

Eryka Stańko – GBP w Turawie.

4. Emerytury

Na emeryturę przeszli następujący pracownicy:

Władysława Gil – MiGBP w Baborowie;

Łucja Wajda – MBP w Brzegu;

Monika Otawa – MiGBP w Niemodlinie;

Maria Sługocka – MiGBP w Nysie;

Krystyna Zabawa – MiGBP w Oleśnie;

Teresa Jakubczak – MBP w Opolu;

Bronisława Tymarkiewicz – MiGBP w Wołczynie

5. Działalność popularyzatorska

styczeń

– MiGBP w Byczynie – wspólnie z MGOK organizują Turniej Recytatorski oraz poetycki Konkurs Młodych Talentów. Imprezy te miały zasięg wojewódzki.

– MiGBP w Gorzowie Śląskim – wystawa rysunków G.J.Daniłowa, więźnia obozu w Łambinowicach. Wystawę pozyskano z Muzeum Jeńców Wo-

jennych w Łambinowicach.

– MBP w Kędzierzynie-Koźlu – wystawa fotograficzna Daniela Nurzyńskiego „Kwiaty – Moszna ‘98”.

– MiGBP w Krapkowicach – współorganizacja kwesty i festynu „Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy”.

– MiGBP w Lewinie Brzeskim – spotkanie autorskie z D.Ziembą.

– GBP w Łambinowicach – gminny konkurs recytatorski dla dzieci pod hasłem „Szukamy młodych talentów”.

– GBP w Murowie – impreza z okazji Dnia Babci i Dziadka.

– MBP w Opolu – spotkanie autorskie i promocja książki Józefa Szczupała „Miniatury”;

– Spotkanie z Krzysztofem Lisowskim, podróżnikiem i alpinistą.

– GBP w Rudnikach – wystawa „Żołnierze polscy w niemieckiej niewoli” pozyskana z Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach.

– MiGBP w Strzelcach Opolskich – wystawa „Opolszczyzna w świetle nazw miejscowych”;

– wystawa „Twórczość Stanisława Smolonia”.

– GBP w Tamowie Opolskim – ogłoszenie gminnego konkursu „Tarnów Opolski w dawnej fotografii”.

– GBP w Walcach – ogłoszenie konkursu pt. „Najaktywniejszy czytelnik w gminie”.

luty

– GBP w Femielnicy – gminny konkurs czytelniczy „Czy znasz twórczość Juliana Tuwima”.

– MBP w Kędzierzynie-Koźlu – promocja książki Sławomira Stanisława Nicieji „Łyczaków dzielnica za Styksem”;

– inauguracja cyklu „Popołudnie dla maturzysty” w ramach którego wykłady wygłosili naukowcy: prof. Piotr Kowalski, dr Adam Wierciński (Uniwersytet Opolski) i mgr Barbara Stajniak (Uniwersytet Wrocławski).

– MiGBP w Kluczborku – plastyczny konkurs o zasięgu gminnym „Najpiękniejsze zakątki mojej miejscowości”.

– GBP w Komprachcicach – „Ferie zimowe w bibliotece” – w ramach których przeprowadzono różnorodne formy pracy z dziećmi – konkursy czytelnicze i plastyczne, turnieje wiedzy itp.

– GBP w Murowie – baśń „Kopciuszek” – inscenizacja w wykonaniu czytelników biblioteki.

– MiGBP w Namysłowie – bal karnawałowy dla dzieci;

– promocja tomiku poetyckiego Klubu WENA pt. „Z ziarnkiem soli...”

– MiGBP w Nysie – wystawa fotograficzna „Trzy miasta Nysa – Brzeg –

Kłodzko”.

- spotkanie autorskie z M.Sudą i promocja książki „Polska do Tobolska”.
- WBP w Opolu – spotkanie z dr. E.Buskiem (Wiedeń), który wygłosił odczyt „Przyszłość Europy”.
- MiGBP w Ozimku – gminne eliminacje do 44 Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego.
- GBP w Pakosławicach – „Ferie w bibliotece” – konkursy, turnieje, gry
- GBP w Popielowie – wystawa grafiki Jerzego Simindejewa, artyści z Brzegu.
- GBP w Polskiej Cerekwi – „Pasowanie na czytelnika”.
- GBP w Rudnikach – wystawa „Portrety jeńców wojennych autorstwa G.J.Daniłowa” więźnia obozu w Łambinowicach.
- GBP w Tułowicach – happening „Podróż do Japonii – wiadomości o Japonii”.
- MiGBP w Ujeździe – „Ferie w bibliotece”.

marzec

- MiGBP w Baborowie – konkurs kroszonkarski.
- MiGBP w Gogolinie – cykl odczytów „Historia lokalna”, które wygłosili m.in. B.Cimała, N.Honka, E.Nycz, J.Szulc, B.Wyderka.
- MiGBP w Grodkowie – wernisaz wystawy „Grodków w starej fotografii”.
- MBP w Kędzierzynie-Koźlu – podsumowanie V edycji konkursu literackiego dla twórców nieprofesjonalnych „Krajobrazy słowa”. W konkursie wzięło udział 317 uczestników, którzy nadesłali 2.009 utworów;
- wystawa malarstwa Macieja Cząstki.
- MiGBP w Krapkowicach – współorganizacja z MOK-iem Międzynarodowego Biegu w Krapkowicach.
- MiGBP w Namysłowie – spotkanie autorskie z Józefem Szczupalem i promocja książki „Miniatury”.
- MiGBP w Nysie – konkurs literacki „Nysa jakiej nie znamy”.
- MBP w Opolu – spotkanie autorskie z E.Lisak-Dudą oraz promocja książki „Dama z reklamówką”.
- WBP w Opolu – konkurs „Austria – kraj i mieszkańcy”.
- GBP w Popielowie – wieczór poetycki z udziałem Waltera Pyki i Lechosława Stankiewicza.
- GBP w Polskiej Cerekwi – wieczór poezji Juliusza Słowackiego.

kwiecień

- GBP w Chrzastowicach – konkurs kroszonkarski.

- MiGBP w Grodkowie – spotkanie autorskie z Karoliną Kusek.
- GBP w Jemielnicy – udział zespołu działającego przy bibliotece „Kocur Club” w V Strzeleckich Spotkaniach Teatralnych.
- MBP w Kędzierzynie-Koźlu – wystawa malarstwa Adama Zielińskiego;
- promocja książki Józefa Szczupała „Miniatury”;
- promocja książki Doroty Stasikowskiej-Woźniak „Dom wrózek”.
- GBP w Komprachcicach – z okazji „Miesiąca Pamięci Narodowej” lekcje muzealne poświęcone tematyce martyrologicznej. Lekcje przeprowadzili pracownicy Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach.
- MiGBP w Korfantowie – gminny konkurs kroszonkarski „Jajko wielkocne”.
- MiGBP w Nysie – konkurs plastyczny dla dzieci „Nysa 2000”;
- wystawa „Nyskie wieczory poezji”;
- wystawa „Konstytucje Polski”;
- spotkanie autorskie z Jackiem Podsiadłą.
- MBP w Opolu – wystawa „Ewa Szelburg-Zarembina – przyjaciół dzieci”.
- WBP w Opolu – wystawa „Żydzi w Polsce swoi czy obcy” zorganizowana wspólnie z Muzeum Śląska Opolskiego.
- GBP w Popielowie – spotkanie autorskie z prof. Florianem Śmieją, mieszkancem Kanady i wykładowcą Uniwersytetu Opolskiego.
- MiGBP Strzelce Opolskie – wystawa rysunku satyrycznego Michała Graczyka;
- konkurs literacki – „Juliusz Słowacki – życie i twórczość”.
- MiGBP w Ujeździe – wystawa prac plastycznych Grzegorza Zacharewicza.

maj

- GBP w Chrzastowicach – konkurs czytelniczy „Wiersze o książce i bibliotece”;
- wystawa „Historia drukarstwa”.
- GBP w Dąbrowie – wystawa „Powódź i teraźniejszość”.
- MiGBP w Głuchołazach – wieczór autorski ks. Tomasza Horaka.
- MiGBP w Grodkowie – spotkanie autorskie z Wandą Chotomską;
- spotkanie autorskie z Martą Fox;
- wystawa „Papież – pielgrzym”.
- MBP w Kędzierzynie-Koźlu – podsumowanie konkursu plastycznego dla przedszkolaków „Na wszystko jest przysłowie – kalendarz przedszkolaka”. W podsumowaniu uczestniczyła Wanda Chotomska;
- wystawa fotogramów z planu „Pana Tadeusza” autorstwa Piotra Bujnowicza „Widzę i opisuję bo tęsknię po Tobie”;

- spotkania autorskie z Martą Fox, Karoliną Kusek, Krzysztofem Petkiem, Joanną Kulmową.
- MiGBP w Kluczborku – wystawa grafik Kazimierza Stefańczyka.
- GBP w Komprachcicach – spotkanie autorskie z Karoliną Kusek;
- cykl lekcji bibliotecznych poświęconych dziejom książki.
- MiGBP w Korfantowie – konkurs recytatorski dla dzieci pt. „Majowe spotkania z poezją”.
- MiGBP w Krapkowicach – organizacja obchodów „Dni Odry”.
- GBP w Łambinowicach – spotkanie autorskie z Marią Ewą Letki;
- „Dla Ciebie Mamo” – spotkanie z matkami najaktywniejszych młodych czytelników GBP w Lubnianach;
- wystawa rzeźby i grafiki Ewy Trąbczyńskiej;
- spotkanie autorskie z Martą Fox.
- MiGBP w Namysłowie – spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem.
- MiGBP w Nysie – „Lisek Chytrusek” – inscenizacja w wykonaniu teatru kukielkowego działającego przy bibliotece;
- „Nyski detal architektoniczny” – wystawa Piotra Opałki i Kazimierza Staszkowa;
- spotkanie autorskie z Ewą Marią Letki;
- spotkanie autorskie z Martą Fox.
- MiGBP w Oleśnie – wydanie i promocja książki „Zostanie po nas złoty słoń”.
- GBP w Olszance – spotkanie autorskie z Krzysztofem Petkiem;
- spotkanie autorskie z Ewą Marią Letki.
- MBP w Opolu – spotkanie autorskie z Leszkiem Mazanem i promocja książki „Austriackie gadanie”.
- MiGBP w Ozimku – konkurs ortograficzny dla dzieci.
- MiGBP w Paczkowie – XVIII Turniej Wiedzy o Paczkowie;
- spotkanie autorskie ze Zbigniewem Krygielem.
- GBP w Pokoju – Wystawa „Juliusz Słowacki – życie i twórczość”;
- współorganizacja obchodów „Dni Pokoju”.
- GBP w Popielowie – wystawa „Żołnierze polscy w niemieckiej niewoli w czasie II wojny światowej” – pozyskana z Muzeum Jęliców Wojennych w Łambinowicach.
- GBP w Polskiej Cerekwi – gminny konkurs „Recytujemy poezję”;
- gminny konkurs czytelniczy dla dzieci „Z lekturą na ty”.
- MiGBP w Strzelcach Opolskich – spotkania autorskie z Krzysztofem Petkiem, Wandą Chotomską, Martą Fox, Marianem Kustrą.
- GBP w Strzelcach – spotkanie autorskie z Leszkiem Mazanem;
- wernisaż wystawy prac „Ludzi odmiennych”.

- GBP w Tarnowie Opolskim – spotkania autorskie z Krzysztofem Petkiem, Wandą Chotomską, Martą Fox;
- wystawa pokonkursowa „Mieszkańcy Gminy Tarnów Opolski w dawnej fotografii”.
- GBP w Turawie – spotkanie autorskie z Ewą Marią Letki.
- MiGBP w Ujeździe – spotkanie autorskie z Wandą Chotomską.
- GBP w Zębowicach – „Pasowanie na czytelnika”.

czerwiec

- MiGBP w Głucholazach – Filia w Bodzanowie, organizacja festynu „Noc Kupały”.
- MBP w Kędzierzynie-Koźlu – VII Dni Literatury dla Dzieci i Młodzieży, w ramach których podsumowano konkursy: „Małe Krajobrazy Słowa (IV edycja) oraz „Kędzierzyn-Koźle wita i zaprasza – pocztówka z mojego miasta”;
- wystawa wydawnictw czeskich i słowackich „W kręgu książki czeskiej i słowackiej”.
- MiGBP w Kluczborku – przeprowadzono „Urbanowe spotkania” zorganizowane wspólnie z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Opolu. W szkołach i bibliotekach odbyło się 12 spotkań autorskich pisarzy z Opolszczyzny. Odbyła się też „Biesiada literacka” poświęcona pamięci Rafała Urbana.
- GBP w Łambinowicach – współorganizacja obchodów „Dni Łambinowic”.
- MiGBP w Namysłowie – festyn w bibliotece z okazji Dnia Dziecka.
- MiGBP w Nysie – spotkanie z malarzem i poetą Zbigniewem Krygielem-Kołodzińskim.
- MiGBP w Oleśnie – współorganizacja seminarium Młodzieżowego Stowarzyszenia Integracji Europejskiej.
- MBP w Opolu – wystawa „Ilustracja w książce dziecięcej”.
- WBP w Opolu – uroczyste podsumowanie wojewódzkiego konkursu literackiego „Z biblioteką na wesoło”. W konkursie wzięło udział 238 uczestników z 31 gmin.
- MiGBP w Paczkowie – spotkanie autorskie z Joanną Kulmową;
- wystawa „Z dziejów pszczelarstwa śląskiego”.
- GBP w Polskiej Cerekwi – odczyt J.Rospondka, pt. „Znaczenie rodów szlacheckich w rozwoju społecznym”.
- GBP w Popielowie – wystawa „Portrety jeńców wojennych pozyskana z Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach.
- GBP w Polskiej Cerekwi – „Czytelniczy Kogel-mogel, czyli zabawy w bibliotece” dla dzieci 7-9 -letnich.

- GBP w Skorogoszczy – spotkanie autorskie z Joanną Kulmową.
- GBP w Tułowicach – „Pasowanie na czytelnika”.
- MiGBP w Ujeździe – festyn ekologiczny „Ziemia jest naszym domem”.
- GBP w Zębowicach – przedstawienie zespołu działającego przy bibliotece „O żaku Szkołaczku i Sowizdrzale, co jeden lubił szkołę, a ten drugi wcale”.

6. Otwarcie Biblioteki

29 stycznia uroczyste otwarto po powodzi Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu. Po kapitalnym remoncie oddano do użytku Wypożyczalnię Zbiorów Naukowych, Czytelnię, Dział Informacyjno-Bibliograficzny i Oddział Zbiorów Specjalnych. W uroczystości uczestniczyli m.in.: Janusz Weiss, wiceminister Kultury i Sztuki, Jerzy Widzyk, pełnomocnik premiera ds. przeciwdziałania skutkom powodzi, Stanisław Jałowiecki, marszałek województwa opolskiego. Obiekt poświęcił biskup Jan Kopiec.

Aleksandra Paniewska

Dział Instrukcyjno-Metodyczny WBP w Opolu

Stan i potrzeby w zakresie komputeryzacji bibliotek publicznych woj. opolskiego

Omówienie wyników ankiety

Wojewódzka Biblioteka Publiczna przygotowując plan komputeryzacji bibliotek publicznych naszego województwa, rozesała do placówek ankietę, której zamierzeniem było zapoznanie się z aktualnym stanem i potrzebami w zakresie komputeryzacji naszych bibliotek. Wszystkie biblioteki publiczne woj. opolskiego (71 placówek) - z wyłączeniem biblioteki wojewódzkiej - wzięły udział w badaniu ankietowym.

I. Perspektywy komputeryzacji bibliotek

Wchodząca we wszystkie dziedziny życia komputeryzacja wydaje się procesem nieuniknionym także w naszych bibliotekach. Aż 83 % bibliotekarzy ma tego świadomość, widząc potrzebę automatyzacji podstawowych procesów bibliotecznych. Tylko 5% uważa, że nie ma takiej konieczności, natomiast 11 % bądź nie ma zdania w tej sprawie, bądź nie udzieliło odpowiedzi.

Zdaniem części respondentów komputer w bibliotece powinien zastąpić wiele zmuudnych czynności bibliotecznych wykonywanych dotąd „na piechotę”, a przede wszystkim służyć szybszej, sprawniejszej i pełniejszej obsłudze czytelników. Świadomość tego nadrzędnego celu precyzuje jednak tylko 23 % bibliotekarzy. Najczęściej w ankiecie wymienia się konkretne procesy biblioteczne (np. inwentaryzowanie, wypożyczanie książek) spodziewając się ich usprawnienia i przyspieszenia.

W bieżącym roku 14 bibliotek zaplanowało w swoim budżecie środki na zakup sprzętu lub oprogramowania (3 biblioteki miejskie, 6 miejsko-gminnych i 5 gminnych). Są to zarówno biblioteki zaawansowane już w procesie komputeryzacji, jak i te dopiero rozpoczynające. Czterem z nich nie przyznano funduszy. Wysokość przyznanych nakładów waha się od 2.500 do 30.000 zł i uzależniona jest nie tyle od faktycznych potrzeb, co od „hojności”

gminy.

Mimo iż tak wysoki procent bibliotekarzy widzi potrzebę komputeryzacji swoich placówek, tylko 34% zamierza w najbliższym okresie zakup sprzętu czy programu umieścić w planie budżetowym. Aż 66% dyrektorów i kierowników bibliotek nie planuje w najbliższym czasie komputeryzacji. Sytuacja ta jednak wynika zapewne z nie najlepszej sytuacji finansowej gmin.

Właśnie braki finansowe są najczęściej (96%) wskazywaną przyczyną, iż komputeryzacja bardzo powoli wkracza do bibliotek. Przeszkodą zdaniem 26 % bibliotekarzy, są również złe warunki lokalowe (o dziwo odpowiedź tę zakreśliły także biblioteki mające duże, przestronne pomieszczenia) oraz brak przygotowania pracowników do pracy z komputerem (15%). Wśród innych - najczęściej już drugorzędnych przyczyn - wskazywano również na przewidywane kłopoty z zakupem sprzętu i oprogramowania, niedostateczną informację o możliwościach wykorzystania sprzętu i programu, brak koordynacji w procesie komputeryzacji i niedostateczną liczbę pracowników.

Tak chętnie wskazywane przez bibliotekarzy braki finansowe nie we wszystkich przypadkach wydają się być do końca uzasadnione: biblioteki, które dotychczas zakupiły komputery nie są wcale placówkami o największych proporcjonalnie budżetach. Wiadomo poza tym, iż sprzęt komputerowy z roku na rok relatywnie tanieje, a do instalacji programu bibliotecznego nie jest konieczny Pentium III. Wydający się dużym wydatkiem zakup programu bibliotecznego najczęściej można rozłożyć na raty.

Na pytanie o etapy komputeryzacji w bibliotece aż 40% bibliotekarzy nie udzieliło w ogóle odpowiedzi. Niewiele – poza nielicznymi wyjątkami - wnoszą także wypowiedzi tych bibliotekarzy, którzy już zakupili sprzęt i na nim pracują. Sprecyzowane założenia ma tylko biblioteka w Kędzierzynie-Koźlu (najbardziej zaawansowana w procesie komputeryzacji).

II. Wyposażenie bibliotek w sprzęt komputerowy*

14 bibliotek w naszym województwie posiada komputery. Są to 2 biblioteki miejskie, 8 miejsko-gminnych, 2 gminne i 2 filie. Po jednym stanowisku komputerowym posiadają biblioteki: MiGBP Baborów, GBP Bierawa, GBP Chrząstowice, MiGBP Dobrodzień, MiGBP Głuchołazy, Filia w Prusinowicach (gm. Pakostawice), MiGBP Strzelce Op., Filia w Nakle (gm. Tarnów Op.), MiGBP Zdzieszowice. Po dwa stanowiska komputerowe posiadają miejsko-gminne biblioteki w Nysie i Oleśnie. MiGBP w Leśnicy ma 4 komputery, MBP w Opolu – 5, natomiast MBP w Kędzierzynie-Koźlu – 12 stanowisk komputerowych. W każdej bibliotece jest drukarka, w trzech - skaner. Komputery we wszystkich bibliotekach spełniają wymagania techniczne koniecz-

ne przy instalowaniu programu bibliotecznego.

Cztery biblioteki planują zakup sprzętu komputerowego w II półroczu 1999 roku.

Te placówki, które już posiadają komputery potrafią sprecyzować konkretne swoje potrzeby w zakresie wyposażenia w sprzęt oraz określić w przybliżeniu termin realizacji tych zadań. Wiadomo jednak, iż tempo komputeryzacji zależy w znacznym stopniu od nakładów finansowych, więc plany – określone przeważnie na okres 3 lat zakładają realizację budżetu zgodnie z zamierzeniami bibliotekarzy. Pozostałe biblioteki na pytanie o potrzeby w zakresie zaopatrzenia w sprzęt nie udzielają w ogóle odpowiedzi, bądź planują jedno stanowisko komputerowe na jedną placówkę. W tych odpowiedziach nie uwzględnia się ani sieciowania ani Internetu.

III. Oprogramowanie

Większość bibliotek w województwie, która już zakupiła program biblioteczny pracuje na poznańskiej SOWIE. Są to następujące placówki: MiGBP Baborów, MiGBP Dobrodzień, MiGBP Głubczyce (biblioteka zakupiła już program, natomiast zakup komputerów planowany jest na drugie półrocze), MiGBP Nysa, MiGBP Olesno, MBP Opole, Filia w Nakle (gm. Tarnów Op.).

MBP w Kędzierzynie-Koźlu posiada katowicki system SIB (System Informacji Bibliotecznej), natomiast MiGBP w Leśnicy ma autorski program BIBLIO (Mikrokomputerowy System Obsługi Biblioteki).

W najbliższym okresie (od drugiego półrocza do końca 2000 roku) zakup programu bibliotecznego deklarują jeszcze: GBP w Chrzastowicach, GBP w Bierawie, MiGBP w Kluczborku, MiGBP w Niemodlinie oraz MiGBP w Strzelcach Op. We wszystkich przypadkach ma to być system SOWA. Niektóre biblioteki posiadające już komputery lub planujące wkrótce ich zakup otrzymały nieodpłatnie od Biblioteki Narodowej w ubiegłym roku system MAK oraz „Przewodnik Bibliograficzny za lata 1982-1997”. Inne najczęściej posiadane bazy to Słownik Hasel Przedmiotowych oraz bazy danych z byłej WBP w Sieradzu i MiGBP w Piotrkowie Trybunalskim.

IV. Sieciowanie

Na pytanie o planowane połączenia sieciowe większość bibliotek nie udziela w ogóle odpowiedzi, uważając zapewne, że wysieciowanie placówek stanowi zbyt odległą przyszłość. Trzy biblioteki mają zamiar skorzystać z sieci Linux, dwie - Novell, dwie - Windows NT.

Dostęp do Internetu posiadają tylko dwie biblioteki: MBP w Kędzierzynie-Koźlu i MiGBP w Oleśnie. W najbliższym okresie zakup modemu planują: GBP w Bierawie, GBP w Chrzastowicach, MiGBP w Leśnicy, MBP w Opolu i GBP w Tarnowie.

V. Przygotowanie pracowników do pracy z komputerem

Żadna z bibliotek nie zatrudnia własnego informatyka, najczęściej pracą przy komputerze zajmują się przeszkoleni na kursie bibliotekarze.

Dyrektorzy i kierownicy 19 placówek podają, iż w ich bibliotekach pracują osoby przeszkolone na kursach komputerowych, głównie organizowanych we własnym zakresie (w 80%). 52 osoby przygotowane są do pracy z komputerem (na 515 pracowników bibliotek w województwie), a szkolenie 19 osób planuje się jeszcze w tym roku. Tylko trzy biblioteki podają, że istnieje możliwość zatrudnienia dodatkowego pracownika zajmującego się wyłącznie wprowadzaniem danych do bazy komputerowej.

VI. Zaawansowanie procesów bibliotecznych

Śród 15 skomputeryzowanych bibliotek - 10 zakupiło program biblioteczny, faktyczną pracę na nim prowadzi jednak tylko 6 placówek. Przy użyciu komputera są realizowane następujące procesy w poszczególnych placówkach:

- gromadzenie - MiGBP Baborów, MiGBP Leśnica, Filia Nakło (gm. Tarnów Op.),
- opracowanie - MiGBP Baborów, MBP Kędzierzyn-Koźle, MiGBP Oleśno, MBP Opole, Filia Nakło (gm. Tarnów Op.),
- udostępnianie - MBP Kędzierzyn-Koźle i jej Filia nr 5,
- informacja (w zakresie posiadanych baz) - MBP Kędzierzyn-Koźle i jej filia, MiGBP Oleśno, Filia Nakło (gm. Tarnów Op.).

Z deklarowanej ilości książek wprowadzonych już do bazy komputerowej wynika, iż:

- MBP w Kędzierzynie-Koźlu w całości skomputeryzowała dwie placówki (MBP i Filie nr 5),
- Filia w Nakle (gm. Tarnów Op.) opracowała 80% księgozbioru,
- MiGBP w Leśnicy - 25%,
- MBP w Opolu - 11%.

VII. Komputeryzacja w obrębie województwa (powiatu)

Aby komputeryzacja w bibliotekach spełniała swą funkcję musi być procesem skoordynowanym. Tylko 5% bibliotekarzy uważa, że pomoc ze strony instytucji merytorycznie nadrzędnej nie jest konieczna, natomiast 67% twierdzi, że nadzór nad komputeryzacją powinna sprawować biblioteka wojewódzka, 7% - iz powiatowa (w przyszłości). Od WBP (ewentualnie biblioteki powiatowej) najczęściej oczekiwano pomocy w zakresie wyboru i zakupu oprogramowania bibliotecznego (65%) oraz szkoleń w zakresie obsługi tego programu (60%). Połowa ankietowanych chciałaby uczestniczyć w kursach ogólnych dających możliwość wymiany doświadczeń, a także otrzymać pomoc w zakresie wyboru i zakupu sprzętu. Z zainteresowaniem spotkał się również pomysł odbywania praktyk w bibliotekach zaawansowanych w procesie komputeryzacji.

Prawie wszyscy, za wyjątkiem jednej placówki, zgodnie uważają, iż w obrębie jednego województwa (ewentualnie powiatu) biblioteki powinny posiadać jednakowy program biblioteczny, a wymiana danych między bibliotekami powinna być, zdaniem 72%, bezpłatna. Odmienne zdanie w tej kwestii mają z reguły te biblioteki, które same musiały zapłacić za posiadane bazy (np. z byłej WBP w Sieradzu).

VIII. Podsumowanie

W zestawieniu zastosowano do określenia stopnia zaawansowania bibliotek w proces komputeryzacji następujące kryteria:

0 - określono te biblioteki, które posiadają sprzęt komputerowy, jednak nie mają programu bibliotecznego lub nie rozpoczęły jeszcze na nim pracy,

1 - przyznano tym placówkom, które są obecnie na etapie wprowadzania książek do bazy komputerowej. Proces ten jest najbardziej czasochłonny,

2 - to te biblioteki, które gotową (lub prawie gotową) bazę z opisami książek udostępniają czytelnikom w formie katalogu,

3 - w tej bibliotece czytelnik może nie tylko skorzystać z komputerowego katalogu, ale i udostępnianie książek odbywa się drogą elektroniczną (czytelnik, karty),

4 - określono placówki, które są na etapie sieciowania bibliotek własnej sieci gminnej,

5 - to efekt finalny: wszystkie placówki wchodzące w skład sieci bibliotecznej połączone są za pomocą Internetu lub oprogramowania sieciowego.

Lp	Biblioteka	Liczba posiadanych komputerów + urządzenia peryferyjne	Program	Sieć	Internet	Przeszkolenie pracowników	Stopień zaawansowania w procesie komputeryzacji	Realny plan na II półrocze 1999 (poparty przyznanymi środkami finansowymi)
1.	MiGBP Baborów	1+d	SOWA	-	-	3	1	
2.	GBP Bierawa	1+d	-	-	-	-	0	zakup programu, Internet
3.	MBP Brzeg	-	-	-	-	-	-	zakup sprzętu
4.	GBP Chrzęstowice	1+d+s	-	-	-	1	0	zakup programu, Internet
5.	GBP Cisek	-	-	-	-	-	-	zakup sprzętu
6.	MiGBP Dobrodzień	1+d	SOWA	-	-	1	1	
7.	MiGBP Głubczyce	-	SOWA	-	-	4	0	zakup sprzętu
8.	MiGBP Głuchołazy	1+d	-	-	-	1	0	
9.	MiGBP Kluczbork	-	-	-	-	-	-	zakup sprzętu
10.	MBP Kędzierzyn-Koźle	12+5d	SIB	+	+	12	4	
11.	MiGBP Leśnica	4+3d+s	BIBLIO*	-	-	3	1	Internet
12.	MiGBP Namysłów	-	-	-	-	-	-	zakup sprzętu
13.	MiGBP Nysa	2+d	SOWA	-	-	2	1	
14.	MiGBP Olesno	2+d	SOWA	-	+	-	2	
15.	MBP Opole	5+3d	SOWA	-	-	6	2	
16.	GBP Pakosławice (Filia Prusinowice)	1+d	-	-	-	-	0	
17.	MiGBP Strzelce Op	1+d+s	SOWA	-	-	8	1	zakup programu
18.	GBP Tarnów Op. (Filia Nakło)	1+d	SOWA	-	-	1	1	Internet
19.	MiGBP Zdzeszowice	1+d	-	-	-	2	0	

Arkadiusz Lelek

Dział Informacyjno-Bibliograficzny

**Waleria z Augustynów Nabzdykowa
(1901-1999)**

Waleria Augustyn urodziła się 26 września 1901 roku w Grabinie w powiecie prudnickim. Ojciec Walerii, Józef Augustyn, był właścicielem dużego gospodarstwa rolnego i restauracji, piastował też urząd sołtysa wsi. W domu rodzinnym kultywowano polskość (m.in. czytano polską prasę). W latach 1914-1915 przebywała u brata Józefa w Saksonii i na Łużycach. W 1915 roku rozpoczęła naukę w seminarium nauczycielskim we Wrocławiu.

Po zakończeniu wojny była słuchaczką kursu nauczycielskiego zorganizowanego przez Wydział Szkolny Polskiego Komisariatu Plebiscytowego w Bytomiu. Równocześnie pracowała w tymże Komisariacie Plebiscytowym. Brała udział jako sanitariuszka w III Powstaniu Śląskim. Po zakończeniu powstania wróciła na krótko do rodzinnej Grabiny.

W 1922 roku otrzymała posadę nauczycielki w Chwałowicach w powiecie rybnickim. Po przejściu Górnego Śląska przez władze polskie przeniósła się do Hajduk Wielkich. W 1923 roku wstąpiła do Związku Polaków w Niemczech. W 1926 roku zawarła związek małżeński ze Stanisławem Nabzdykiem. Przerwała pracę nauczycielki i poświęciła się rodzinie i działalności społecznej. Działała w: Towarzystwie Czytelni Ludowych, Związku Obrony Kresów Zachodnich, Towarzystwie Polek, Rodzinie Rezerwistów i Towarzystwie Dobroczynności. Została matką ośmiorga dzieci. Przeniósła się do Bielszowic.

Po wybuchu II wojny światowej uciekła wraz z rodziną do Krakowa. Po powrocie do Bielszowic 20 maja 1940 roku gestapo aresztowało jej męża. Został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Dachau, a następnie do Sachsenhausen. W listopadzie 1940 roku Stanisław Nabzdyk został zwolniony z obozu koncentracyjnego i skierowany do pracy w fabryce obuwia w Otmęcie koło Krapkowic. W tym samym czasie Waleria Nabzdyk wstąpiła do Armii Krajowej.

Po zakończeniu wojny osiedliła się wraz z mężem w Prudniku. Pracowała tam w komisji weryfikacyjnej, uczyła na kursach repolonizacyjnych i działa-

Waleria Nabzyk

ła w Związku Powstańców Śląskich a następnie w Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (m.in. była długoletnią przewodniczącą Komisji Historycznej przy powiatowym oddziale w Prudniku). Jej mąż został pierwszym polskim inspektorem szkolnym na miasto i powiat prudnicki. Zmarł w 1977 roku.

Waleria Nabzdyk rozwijała działalność na rzecz regionu. Działała w Towarzystwie Miłośników Ziemi Prudnickiej, któremu przewodziła w latach 1965-1973, a następnie była jego honorowym prezesem. Współpracowała z Muzeum Regionalnym w Prudniku. Uczyła w szkole religii i języka niemieckiego w Seminarium Duchownym w Nysie. Zmarła 5 lipca 1999 roku. Była odznaczona Śląskim Krzyżem Powstańczym, Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz laureatką licznych nagród, m.in.: Nagrody im. Wojciecha Korfanteo (1996), Nagrody im. ks. prałata Aleksandra Skowrońskiego (1991), Nagrody Wojewódzkiej (1986) i Nagrody im. Juliusza Ligonia (1984).

Była autorką wielu wspomnień i artykułów o tematyce regionalnej. "Tygodnik Prudnicki" wystąpił z inicjatywą wydania antologii jej prac. Nad inicjatywą objął patronat prudnicki samorząd.

Bibliografia

1. Augustynowie z Grabiny / Waleria Nabzdyk // *Kalendarz Opolski*. - 1959, s. 143-146
2. Augustynówna // [W:] *Spotkania* / Henryka Wolna ; przedm. Zbyszko Bednorz ; Instytut Śląski w Opolu. - Katowice : "Śląsk", 1973. - S. 168-189 : portr.
3. Byłam sanitariuszką : 65 rocznica III powstania śląskiego / Waleria Nabzdyk ; oprac. Henryka Wolna // *Katolik*. - 1986, nr 23, s. 12
4. Byłam sanitariuszką powstańczą... : ze wspomnień Walerii Nabzdykowej / oprac. Henryka Wolna-Van Das. - II. // *Gazeta Opolska*. - 1996, nr 18, s. 1, 5
5. Całe życie dla Polski : jubileusz Walerii Nabzdyk / Franciszek Kosma. - II. // *Nowa Trybuna Opolska*. - 1996, nr 225, s. 3
6. Koronki dla Maryjki : konkurs im. Rafała Urbana na reportaż III nagroda / Henryka Wolna // *Trybuna Opolska* (Wyd. A-B). - 1980, nr 279, s. 4

7. Laureaci XI Nagrody im. Juliusza Ligonia / Franciszek Antoni Marek. - II. // *Katolik* - 1984, nr 2, s. 8-9
8. Mój wrzesień... 1939 roku / Waleria z Augustynów Nabzdykowa // *Kalendarz Opolski*. - 1999, s. 41-42
9. Nabzdyk Waleria z Augustynów / Franciszek Hawranek // [W:] *Encyklopedia Powstań Śląskich*. - Opole : Instytut Śląski, 1982. - S. 318
10. Nagrody im. ks. prałata Aleksandra Skowrońskiego // *Trybuna Opolska*. - 1991, nr 233, s. 2
11. Nie robiłam tego dla zaszczytów / (wua). - II. // *Gazeta Opolska*. - 1995, nr 82, s. 9
12. Ostatnia taka Ślązaczka : pół tysiąca osób zegnało śp. Walerię Nabzdyk / Ewa Kosowska-Korniak. - II. // *Nowa Trybuna Opolska*. - 1999, nr 160, s. 4
13. Pani Waleria / Janina Hajduk-Nijakowska. II. // *Trybuna Opolska*. - 1991, nr 227, s. 5
14. Pani Waleria / Henryka Wolna-Van Das. - Portr. - (Portrety z pamięci) // *Gazeta Opolska*. - 1999, nr 30, s. 6
15. Portret Pani Walerii : 75. rocznica Trzeciego Powstania Śląskiego : [reportaż] / Henryka Wolna-Van Das. - II. // *Słowo*. - 1996, nr 97, s. 7
16. Pożegnanie wielkiej Ślązaczki / Antoni Weigt ; zdj. i repr. Walenty Steć. - Portr. // *Wczoraj Dzisiaj Jutro*. - 1999, nr 1/2, s. 7-15
17. Rozmówcy w Ziemi Prudnickiej / mówi Waleria Nabzdykowa ; rozm. St[anisław] Drozdowski // *Katolik WTK*. - 1971, nr 34, s. 8
18. "...Tym, co służą ojczyźnie" / Katarzyna Młynarczyk. - Portr. // *Poglądy*. - 1982, nr 3, s. 5
19. Waleria Nabzdyk / (smd) [Stanisław Drozdowski]. - (Zasłużeni dla Śląska) // *Katolik WTK*. - 1971, nr 48, s. 16
20. Waleria Nabzdyk / Waleria Nabzdyk // [W:] *Wspomnienia Opolan* / pod. red. A. Glińskiej, K. Malczewskiego i A. Pałasza. T. 2. - Warszawa : "Pax", 1965. - S. 310-320 : portr.
21. Waleria Nabzdyk / Piotr Świerc. - Bibliogr. // *Wczoraj Dzisiaj Jutro*. - 1973, nr 3/4, s. 59-61
22. Waleria Nabzdyk : (w 80 rocznicę urodzin) / Antoni Weigt. - Portr. // *Wczoraj Dzisiaj Jutro*. - 1981, nr 3, s. 45-49

23. Waleria Nabzdykowa / Zofia Hajdukowa // [W:] Ludzie spod znaku Rodła : biografie działaczy Związku Polaków w Niemczech na Śląsku Opolskim / pod red. Franciszka Adamca i Franciszka Hawranka. T. 2. - Opole : OTKO, 1992. - S. 179-181
24. Wspaniały jubileusz Walerii Nabzdyk / Kazimierz Kasicz. - II. // *Panorama Bialska*. - 1996, nr 9, s. 6
25. Wspomnienie o śp. Walerii Nabzdyk / Kazimierz Kasicz // *Panorama Bialska*. - 1999, nr 8, s. 9
26. Zmarła Waleria Nabzdyk / Franciszek Kosma. - Portr. // *Nowa Trybuna Opolska*. - 1999, nr 156, s. 4

„Wiem wszystko”
Konkurs dla uczniów szkół średnich.
Cz. 4. Ekologia

Bibliografia:

1. Ciesielska M.: Słowniczek ekologiczny. Warszawa 1994
2. Garcia-Lucas M.A.: Atlas ekologii. Warszawa 1991
3. Kalinowska A.: Ekologia: wybór przyszłości. Warszawa 1991

Proponowana punktacja:

- za zadanie pierwsze – 12 punktów za podanie hasła
- drugie – 6 punktów
- trzecie – 3 punkty
- czwarte - 9 punktów
- piąte - 10 punktów

Za niepełne odpowiedzi przyznać możemy po 0,5 punktu. Maksymalnie można uzyskać 40 punktów.

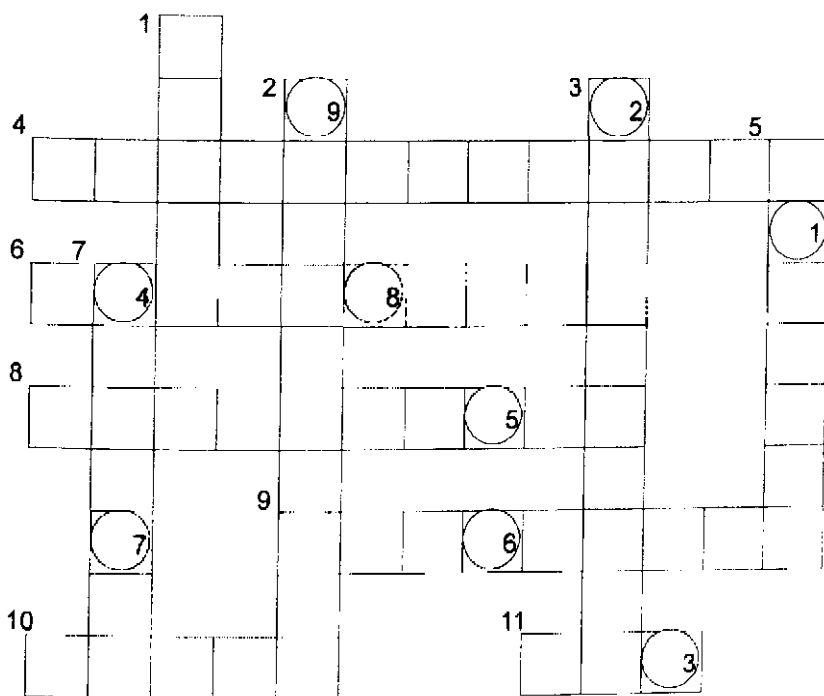
1. Rozwiąż krzyżówkę. Litery z zaznaczonych ponumerowanych pól utworzą hasło.

Poziomo:

4. Rozkład niektórych substancji przez organizmy żywe.
6. Metoda przetwarzania śmieci i odpadów.
8. Produkt, którego wytwarzanie, opakowanie, dystrybucja, użycie i redukcja po wykorzystaniu wiąże się z respektowaniem praw środowiska.
9. Miejscowość na Ukrainie, w której w 1986 r. nastąpiła awaria reaktora jądrowego.
10. Świat zwierząt.
11. Światowa Organizacja do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa, agenda ONZ.

Pionowo:

1. Algi.
2. Trwałe polepszenie właściwości fizycznych gleby, np. poprzez regulację jej stosunków wodnych.
3. Stan środowiska, w którym na skutek ingerencji człowieka przyroda przestaje pełnić swe podstawowe funkcje.
5. Stałe lub ciekłe cząstki zawieszane w atmosferze ziemskiej, które mają zdolność osadzania.
7. Jad organiczny, wytwarzany przez bakterie, rośliny i zwierzęta.

1	2	3	4	5	6	7	8	9		

2. Do poniższych definicji dobierz podane określenia:
bonitacja, detoksykacja, katalizator, litosfera, monitoring, wiwisekcja

- * redukcja i rozkład substancji toksycznych; _____
- * zewnętrzna warstwa kuli ziemskiej, sięgająca do głębokości 80-150 km; _____
- * system obserwacji i kontroli środowiska pozwalający przestrzec przed niekorzystnymi dla człowieka zmianami; _____
- * eksperymenty dokonywane na żywych organizmach zwierząt; _____
- * urządzenie instalowane w samochodach korzystających z benzyny bezołowiowej w celu eliminacji części szkodliwych substancji; _____
- * ocena zasobów przyrodniczych w celu racjonalnego ich wykorzystania i ochrony. _____

3. Do podanych organizacji ekologicznych dopasuj nazwiska osób z nimi związanych:

Liga Ochrony Przyrody _____

Klub Rzymski (organizacja międzynarodowa) _____

Polski Klub Ekologiczny _____

Władysław Szafer, Stanisław Juchnowicz, Aurelio Pecea

4. Podaj krótką charakterystykę

a) struktury rodzinnej
– rodziny poligenicznej

_____

– rodziny poliandrycznej

_____

– rodziny monogamicznej

b) roślinności biomów lądowych
– tundry

II. Spróbujcie odtworzyć sześć prawdziwych tytułów książek, z których każdy ukryty został w jednej z par tytułów fikcyjnych:

- a) *Wesele w Bieszczadach*;
Łuny miłości.
- b) *Boso, ale w historii*;
Pierwszy w ostrogach.
- c) *Agnieszka, córka i chwała*;
Sława Ameryki.
- d) *Dwa łyki kapitanie*;
Dziękuję ci w stroju niedbałym.
- e) *Miejsce Joanny*;
Pokład Kolumba.
- f) *Kwatera bogów wojny*;
Skapani wybrańcy.

III. Odszukajcie błędy, które kryją się w każdej z czterech kart tytułowych książek:

1. **ADAM
MICKIEWICZ**
*Pan Tadeusz
albo ostatni zjazd na Litwie*

2.

**MARIA
DĄBROWSKA**

Wesele na wsi

JERZY BROSZKIEWICZ

mała
większa
największa

3.

4. **WŁADYSŁAW ST. REYMONT**
Chłopi
tom I **wiosna**

IV. Odpowiedzcie:

na czym polegało nowatorstwo Gutenberga:

- a) na wynalezieniu czcionki;
- b) na wynalezieniu prasy drukarskiej;
- c) na wynalezieniu sposobu odlewania czcionki ruchomej?

V. Wybierz z trzech podanych możliwości – prawidłową:

1. który z materiałów piśmiennych został wynaleziony najwcześniej:

- a) papier;
- b) papirus;
- c) pergamin.

2. jaki rodzaj papieru odznacza się nierównymi brzegami i charakterystycznym prążkowaniem:

- a) czerpany;
- b) biblijny;
- c) kredowany.

3. z jakiej części rośliny papirusu wyrobiono materiał piśmienny:

- z łodygi;
- z liści;
- z korzeni.

VI. Najważniejsze książki, które reprezentują naszą tysiącletnią kulturę to:

1. Najstarsza kronika dziejów polskich to _____

2. Najpiękniejszy psalterz polski to _____

3. Najznakomitsze dzieło kronikarstwa polskiego to _____

4. Najznakomitsze dzieło nauki polskiej to _____

5. Największy poetycki bestseller literatury polskiej to _____

6. Najsłynniejszy staropolski pamiętnik to _____

DPOWIEDZI:

I. 1. Aneks – a) załącznik do książki (mapy, tablice) umieszczany na końcu książki w postaci wklejki lub też luzem: pod opaską, w specjalnej kopercie, a gdy załączników jest dużo – w osobnej broszurze.

2. Biały kruk – b) rzadkość bibliofilska, tak miłośnicy książek nazywają rzadko spotykany egzemplarz wydawnictwa.

3. Indeks – c) skorowidz, wykaz, spis. Indeksy z reguły zamieszcza się na końcu książki.

4. Ryza – b) paczka papieru złożona z 5000 arkuszy. Tak pakowany papier przeznaczony jest do druku na maszynach płaskich (arkuszowych).

5. Suplement – a) uzupełnienie książki w postaci oddzielnie wydane druk, zawierającego dodatkowe informacje do wydanej książki, najczęściej wielotomowego dzieła.

6. Winieta – c) dawniej mały rysunek na początku lub na końcu książki (rozdziału). Obecnie winietą nazywa się przeważnie rysunek związany z tytułem artykułu w czasopiśmie i książce.

7. Znak wodny – a) nazywany jest filigranem. Zaprojektowany znak umieszcza się na sicie maszyny papierniczej i z plecionki sita zostaje odcisnięty na wilgotnej masie papierniczej. Po stężeniu masy znak taki utrwała się na zawsze.

II. a) Łuny w Bieszczadach – Jan Gerhard. **b) Boso ale w ostrogach** – Stanisław Grzesiuk. **c) Sława i chwała** – Jarosław Iwaszkiewicz. **d) Dziękuję Ci Kapitanie** – Arkady Fiedler. **e) Pokład Joanny** – Gustaw Morcinek. **f) Skąpani w ogniu** – Wojciech Żukowski.

III. 1. Pan Tadeusz, czyli ostatni zajazd na Litwie. 2. Na wsi wesele. 3. Wielka, większa i największa. 4. tom I – Jesień

IV. Na wynalezieniu sposobu odlewania czcionki ruchomej.

V. 1. b) Papirus, materiał piśmienny produkowano już w XVII w. p.n.e., a w V w. n.e. zwoje papirusowe były w powszechnym użyciu. **2 a) Papier czerpany** ma nierówne, jakby poszarpane brzegi powstałe po sprasowaniu i zwykle nie przycinane. W prześwicie znać na nim wyraźne prążkowanie, ślad metalowej siatki płaskiego dna sita, na którym osusza się cienką warstwę masy papierniczej. **3 a) Papirus wyrabiano** z łodygi roślinnej, zwanej *Papyrus cyperus*, która rośla dziko w delcie Nilu. Jest to rodzaj błotnej trawy, która osiąga 4 m wysokości.

VI. 1. Najstarsza kronika dziejów polskich to XII-wieczna „Kronika Galla Anonima”. **2. Psalterz polski – to Psalterz floriański** zabytek XIV-wiecznej sztuki. **3. Najznakomitsze dzieło kronikarstwa polskiego to 12 ksiąg zatytułowanych „Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego”** Jana Długosza. **4. Najznakomitsze dzieło nauki polskiej to praca Mikołaja Kopernika „O obrotach sfer niebieskich ksiąg sześć”.** **5. Największy poetycki bestseller literatury polskiej to „Pan Tadeusz”** Adama Mickiewicza. **6. Najstynniejszy staropolski pamiętnik to „Pamiętniki”** Jana Chryzostoma Paska – z Gosławic.

– pustyni

– stepu

---

c) stosunków międzygatunkowych

– symbiozy

– antybiozy

– komensalizmu (współbiesiadnictwo)

---

5. Odpowiedz na pytania:

1. Jak się nazywa pierwszy w Polsce specjalistyczny bank założony w 1990 roku w celu pozyskiwania nowych źródeł finansowania przedsięwzięć proekologicznych?

2. Na czym polega bilans ekologiczny produktu?

---

3. Jaki maksymalny procent substancji organicznych może ulegać rozkładowi w procesie biodegradacji i co jest jej warunkiem?

---

4. Rozszyfruj skrót BORE, czym zajmuje się ta organizacja?

---

5. Wymień trzy z tzw. „chorób cywilizacyjnych”.

---

6. Co to jest „Czerwona księga”?

---

7. Jaki tytuł nosi polskie czasopismo poświęcone wegetarianizmowi?

---

8. W którym roku odkryto „dziurę ozonową”? _____

9. Jak się nazywa międzynarodowa organizacja ekologiczno-pacyfistyczna znana z, często kontrowersyjnych, akcji przeciwko niszczącej środowisko działalności człowieka? _____

10. Jak się określa (z ang.) pożywienie z barów szybkiej obsługi np. hot-dogi, hamburgery, chipsy? _____

Odpowiedzi:

1. Poziomo: biodegradacja, utylizacja, ekoprodukt, Czarnobyl, fauna, FAO; Pionowo: glony, melioracja, katastrofa, aerozol, toksyna; hasło: Ekoturizm
2. detoksykacja, litosfera, monitoring, wiwisekcja, katalizator, bonitacja.
3. LOP – W.Szafer; Klub Rzymski – A.Pecea, PKE – S.Juchnowicz.
4. a) rodzina poligeniczna - 1 samiec i kilka samic, rodzina poliandryczna - 1 samicy towarzyszy kilku samców, rodzina monogamiczna to para osobników i ich potomstwo.
b) tundra - mchy i porosty, krzewy i karłowate drzewa, w czasie letniej odwilży rośliny kwitnące; pustynia - rośliny kserofilowe (suchorośla); step - warstwa bujnych traw, rzadkie drzewa i krzewy.
c) symbioza - współżycie przedstawicieli dwóch różnych gatunków, przynoszące korzyść każdemu z nich; antybioza - stosunki antagonistyczne panujące między niektórymi gatunkami mikroorganizmów, którym przyszło żyć w jednym środowisku; komensalizm - forma współżycia dwóch gatunków zbliżona do pasożytnictwa. Komensal żywi się resztkami pozostawionymi przez współpartnera.
5. 1. Bank Ochrony Środowiska. 2. bilans ekologiczny produktu to badanie wpływu produktu na środowisko od chwili jego powstania do zniszczenia po użyciu. 3. 96% substancji organicznych przy odpowiedniej temperaturze oraz braku w ściekach substancji toksycznych dla mikroorganizmów. 4. Biuro Obsługi Ruchu Ekologicznego zajmuje się organizacją sesji, odczytów, wyjazdów. 5. nowotwory, AIDS, alergie, choroby układu krążenia. 6. „Czerwona księga” wydana została w 1966 r. przez Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody i Jej Zasobów, zawiera rejestr rzadkich i ginących gatunków roślin i zwierząt oraz propozycje ich ratowania. 7. „Wegetariański świat”. 8. 1983 r. 9. Greenpeace. 10. Fast food.

Alicja Bujak

Dział Instrukcyjno-Metodyczny WBP w Opolu

Fryderyk Chopin

W bieżącym roku przypada 150 rocznica śmierci wielkiego Polaka, wspa-
niałego kompozytora - Fryderyka Chopina.

Proponowana forma pracy przeznaczona jest dla czytelników w wieku 13 -
15 lat. Stanowi podsumowanie wiadomości o życiu i twórczości Fryderyka
Chopina, zdobytych drogą lektury, prelekcji, pogadarek, wystaw, lekcji
bibliotecznych czy osobistych zainteresowań sylwetką kompozytora.

Sposoby przeprowadzenia:

propozycja I:

Każdemu uczestnikowi dajemy poniższy tekst. Na uzupełnienie tekstu
wyznaczamy czas, np. 20, 30 minut. Za każdy poprawny wpis przyznajemy
1 pkt, za brak wpisu - 0 pkt.

propozycja II:

Z chętnych do wzięcia udziału w tej formie pracy tworzymy grupy np.
3-osobowe. Każda grupa dostaje tekst do uzupełnienia. Wyznaczamy czas i
przyznajemy punktację j.w.

propozycja III:

Uczestnikom rozdajemy tekst. Prowadzący zajęcia czyta tekst. Uczestnicy
poprzez podniesienie ręki zgłaszają chęć ustnego uzupełnienia tekstu.
Wyznaczona wcześniej osoba zapisuje na tablicy nazwisko i imię uczestnika,
który prawidłowo uzupełnił tekst. Wygrywa uczestnik, którego nazwisko zo-
stało zapisane na tablicy najwięcej razy.

Fryderyk Chopin - wirtuoz fortepianu

„Rodem Warszawianin, sercem Polak, a talentem świata obywatel” - tak pisał o wielkim kompozytorze jego przyjaciel, poeta polski - .....

Fryderyk ..... Chopin urodził się ..... roku w ..... Ojcem Fryderyka był ....., z pochodzenia Francuz, a matką ..... pochodząca z niezamożnej rodziny szlacheckiej. Chopin był drugim dzieckiem w rodzinie. Miał jeszcze ..... siostry. Jesienią 1810 roku państwo Chopinowie przeprowadzają się do Warszawy. Pierwszych lekcji gry na fortepianie udzielała matemu Fryderykowi ..... i starsza siostra Ludwika. Ojciec, widząc osobliwe zamiłowanie małego chłopca do muzyki zatrudnił nauczyciela muzyki ....., przyjaciela rodziny, który zgodził się uczyć wszystkie dzieci i nie pobierał wysokich opłat. Swego małego, sześciolatniego ucznia otaczał tliwą miłością, opieką i delikatnie kierował jego genialnymi zdolnościami. Zapisywał też pierwsze jego kompozycje.

Po raz pierwszy wystąpił publicznie mały Frycek na koncercie dobroczynnym 24 lutego ..... roku. Miał wtedy zaledwie ..... lat. Chłopiec oczarował audytorium, odniósł niewątpliwy sukces. W wieku 11 lat komponuje Poloneza As-dur i ofiarowuje go swojemu nauczycielowi na imieniny.

W 1822 roku nauczycielem Chopina zostaje ..... urodzony w ..... na Śląsku kompozytor, ówczesny dyrektor i dyrygent Opery Warszawskiej.

We wrześniu 1823 roku Chopin wstępuje do IV klasy Liceum Warszawskiego, które kończy w 1826 roku z bardzo dobrym świadectwem. Miesiące wakacyjne w czasie nauki spędza Chopin w Szafarni. Zamiast pisać do rodziny zwykle listy, zdawał sprawozdania z tego, co robił, co widział w jednostronicowej gazecie „Kurierze Szafarskim” występując w nim jako Pan ..... (anagram Chopina). W 1826 roku Chopin rozpoczyna naukę kompozycji w .....

Fryderyk jest młodzieńcem uzdolnionym wszechstronnie, nie tylko w kierunku muzycznym; układa ....., rysuje znakomite ..... ma nieprzeciętne zdolności .....

U szesnastoletniego Chopina lekarze stwierdzają początki gruźlicy i zalecają kurację wodoleczniczą. Na miejsce kuracji wybrany zostaje Reinertz (obecnie .....) słynące z leczniczych źródeł. W kurorcie Chopin dał swój pierwszy koncert poza ówczesnymi granicami kraju.

W 1829 roku Fryderyk kończy naukę w konserwatorium. Józef Elsner zapisał w księgach uczniów obok jego nazwiska: „Geniusz muzyczny”. 31 lipca tegoż roku Chopin przybywa do ..... - muzycznej stolicy Europy drugiej połowy XVIII wieku. Dwa koncerty publiczne dziewiętnastoletniego Fryderyka zostały przyjęte bardzo serdecznie i otwierały mu drogę do wielkiej kariery artystycznej w całej Europie. Rodzice postanowili umożliwić synowi kontynuację studiów muzycznych za granicą. Wybór padł na Paryż. Aby zgromadzić fundusze na wyjazd, Chopin koncertuje publicznie. W ostatnim roku swego pobytu w Warszawie Fryderyk Chopin dał ..... koncerty.

2 listopada ..... roku Chopin opuszcza Ojczyznę, zegnany kantatą Józefa Elsnera, specjalnie na tę okoliczność skomponowaną, odśpiewaną przez grupę odprowadzających go przyjaciół.

Wyjeżdżając z Polski Chopin był pełen smutku i złych przeczuć. Dwa miesiące przed wyjazdem pisał do swego najbliższego przyjaciela ..... : „ (...) myślę, że wyjeżdżam po to, żebym na zawsze zapomniał o domu, że jadę umrzeć - jak to przykro musi być umierać gdzie indziej, nie tam, gdzie się żyło.”

Pierwszy koncert dał Chopin w Paryżu 26 lutego 1832 roku. Występ przyjęto bardzo życzliwie. Dzięki niemu nawiązał znajomości z wybitnymi ludźmi ówczesnej Francji. Z czasem Chopin, Polak - emigrant, stał się osobistością Paryża.

W grudniu 1836 roku Fryderyk poznaje ..... słynną wówczas w całym kulturalnym świecie powieściopisarkę francuską. Znajomość ta trwać będzie 11 lat. Po dwóch latach znajomość przeradza się w trwały związek. Letnie miesiące spędzał Chopin w wiejskiej posiadłości pani Sand - Nohant. Poświęcał się tam przeważnie pracy twórczej. W Paryżu zajmował się głównie pracą pedagogiczną, która stanowiła źródło bardzo dobrych dochodów. Koncertował niewiele, i to wyłącznie w dobranym i wąskim gronie.

Począwszy od kwietnia 1847 roku stosunki między Chopinem a panią

Sand ulegają oziębieniu i w tymże roku dochodzi do ostatecznego ..... . Przypadkowo spotykają się jeszcze w marcu 1848 roku. Depresja po zerwaniu z George Sand, pogarszający się stan zdrowia Chopina odbijają się ujemnie na działalności kompozytorskiej i nauczycielskiej. Dochody Chopina spadały katastroficznie. Przyjaciele, widząc go w trudnej sytuacji, ułatwili mu zorganizowanie koncertu, który odbył się ..... roku. I był to ostatni występ Chopina.

W kwietniu tegoż roku Chopin wyjeżdża do Anglii i Szkocji. Wilgotny i chłodny klimat wysp okazał się zabójczy dla jego zdrowia.

W końcu listopada 1848 roku powraca do Paryża. Jest już bardzo chory. Umiera ..... roku w swoim mieszkaniu na Place Vendôme nr 12. Pogrzeb odbył się 30 października. Zgodnie z jego przedśmiertnym życzeniem, na pogrzebie wykonano ..... Mozarta. Pochowano go na wschodnim cmentarzu Paryża; serce zaś Chopina, Ludwika Jędrzejewicza przewiozła do Polski; pochowano je w ścianie jednego z filarów ..... w Warszawie, gdzie spoczywa do dziś.

Najbardziej znane utwory Chopina to Etiuda c-moll op.10 zwana „Rewolucyjną”, Polonez As-dur op.53 i trzecia część Sonaty b-moll op.35 - „Marsz żałobny”.

Aby upowszechnić muzykę Chopina, od 1927 roku organizowany jest w Warszawie ..... Konkursy organizowane są co 5 lat. Laureatami konkursów było wielu Polaków. Najbardziej znani to: Witold ....., Halina ....., Piotr ....., Krystian .....

Od 1946 roku, w sierpniu w ..... odbywają się festiwale chopinowskie dla upamiętnienia koncertu szesnastoletniego Fryderyka w tym uzdrowisku.

W Dworku Chopinowskim w ....., w każdą niedzielę od maja do września, organizowane są recitale chopinowskie.

Wielu poetów swoje strofy poświęciło Chopinowi. Cyprian Kamil Norwid napisał poemat pt. „.....”, Konstanty Ildefons Gałczyński - „.....”, Jarosław Iwaszkiewicz - „.....”, Wanda Chotomska - „.....”.

Oprócz utworów fortepianowych i muzyki kameralnej Chopin kompono-

wał muzykę do polskich tekstów poetyckich. Do najbardziej znanych należy pieśń „Precz z moich oczu” do słów .....

Odpowiedzi (w nawiasach podano numery stron, na których znajdują się pytania):

(str. 30) Cyprjan Kamil Norwid, Franciszek, 22 lutego 1810, Żelazowej Woli, Mikołaj Chopin, Tekla Justyna Krzyżanowska, trzy, matka, Wojciecha Żywego, 1818, osiem, Józef Elsner, Grodkowie, Pichon, Szkole Głównej Muzyki, wiersze, karykatury, aktorskie;

(str. 31) Duszniki Zdrój, Wiednia, cztery, 1830, Tytusa Woyciechowskiego, George Sand;

(str. 32) zerwania, 16 lutego 1848, 17 października 1849, Requiem, Kościoła Św.Krzyża, Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny im. Fr.Chopina, Małcużyński, Czerny-Stefańska, Paleczny, Zimmerman, Dusznikach Zdroju, Żelazowej Woli, „Fortepian Chopina”, „Spotkania z Chopinem”, „Chopin”, „Preludium deszczowe”, Adama Mickiewicza.

Bibliografia:

1. Jeżewska Zofia: Fryderyk Chopin. Warszawa 1975
2. Muchenberg Bohdan: Pogadanki o muzyce. Cz.2. Kraków 1991
3. Stokowska Magdalena: Kto? Co? O muzyce i muzykach. Warszawa 1972

Konkurs „Nadrenia – Palatynat. Co o niej wiemy?”

W dniu 15 października 1999 r. w Bibliotece Austriackiej w Opolu odbył się konkurs „Nadrenia – Palatynat. Co o niej wiemy?” zorganizowany z inicjatywy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, Rządu Krajowego Nadrenii-Palatynatu i Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Opolu.

Konkurs był jednym z punktów programu Dni Kultury Nadrenii – Palatynatu na Śląsku Opolskim organizowanych po raz pierwszy w Opolu w dniach 14-16 października 1999 r.

Zakres tematyczny obejmował historię, kulturę, politykę, geografę i życie współczesne Nadrenii – Palatynatu i przeprowadzony został w dwóch etapach. Etap pierwszy w dniu 4 października miał na celu wyeliminowanie 6 finalistów z ponad dwudziestu zgłoszonych uczestników. W jego rezultacie do finału dostało się 7 osób, które poprawnie odpowiedziały na 20 pytań zadanych w formie testu wyboru:

1. Łukasz Grajcar   18 punktów
2. Miłosz Mazurkiewicz   18 punktów
3. Weronika Mencler   - 17 punktów
4. Monika Pisarczyk   - 17 punktów
5. Judyta Wybraniec   - 17 punktów
6. Grzegorz Kopiński   - 14 punktów
7. Edward Kowalczyk   - 14 punktów

W finale konkursu uczestnicy odpowiadali ustnie na 5 pytań (w języku polskim) autorstwa Martina Zichon i Moniki Wójcik. Odpowiedzi oceniane były przez komisję w składzie: Przewodniczący – Tadeusz Chrobak, członkowie: Monika Wójcik i Martin Zichon.

Nagrody ufundowane przez Marszałka Województwa Opolskiego zdobyli:

I miejsce -- Miłosz Mazurkiewicz – 1000 zł;

II miejsce – Monika Pisarczyk – radiomagnetofon Panasonic;

III miejsce – Łukasz Grajcar – radiomagnetofon Samsung.

Ponadto wszyscy finaliści otrzymali nagrody rzeczowe przywiezione z Moguncji przez dr Rose Götte Minister Kultury, Młodzieży, Rodziny i Kobiet Rządu Krajowego Nadrenii – Palatynatu.

O randze ważności konkursu świadczy udział licznych przedstawicieli władz samorządowych województwa opolskiego w osobach – wiceprzewodniczącego Zarządu Województwa Opolskiego Ryszarda Galli, kierownika Referatu Kultury Urzędu Marszałkowskiego Elizy Wyszomirskiej-Kurdej. Stronę niemiecką reprezentowali m.in.: konsul Republiki Federalnej Niemiec w Opolu Rolf Papenberg oraz Minister Kultury, Młodzieży, Rodziny i Kobiet rządu krajowego Nadrenii-Palatynatu dr Rose Götte, a także liczni przedstawiciele mediów opolskich. Muzycznie imprezę uświetnili uczniowie Państwowej Szkoły Muzycznej w Opolu, reprezentując utwory kompozytorów niemieckich.

Zc względu na bardzo dobre przygotowanie uczestników i atrakcyjne nagrody konkurs uznać można za udany.

Seminarium „Tworzenie serwisów informacyjno-bibliograficznych w oparciu o system informatyczny SOWA”

Spotkania użytkowników systemu informatycznego SOWA odbywają się dość systematycznie od kilku lat. Po raz pierwszy jednak zorganizowano je dla pracowników bibliotecznych służb informacyjno-bibliograficznych mających już pewne doświadczenia w użytkowaniu SOWY I i nowej wersji systemu - SOWY II.

W Opolu, w dniach 21-22 września 1999 r. odbyło się ogólnopolskie seminarium pod hasłem „Tworzenie serwisów informacyjno-bibliograficznych w oparciu o system informatyczny SOWA”, którego organizatorami były: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu i Firma Sokrates-Software w Poznaniu - Producent Zintegrowanego Systemu Informatycznego dla Bibliotek SOWA.

Do Opolu przyjechali bibliotekarze bibliotek publicznych - wojewódzkich, miejskich i powiatowych, bibliotek pedagogicznych i naukowych, które już tworzą w systemie SOWA bibliografie regionalne i własne bazy bibliograficzne jak i te, które planują rozpoczęcie tych prac w najbliższym czasie.

Zamiarem organizatorów było stworzenie kolejnej okazji do wymiany doświadczeń i wypracowania jednolitej koncepcji efektywnej współpracy z twórcą systemu tym razem pracowników działów IB i redakcji bibliografii regionalnych w celu skoordynowania przepływu informacji o wprowadzanych nowelizacjach systemowych, propozycjach programowych i wyeliminowania niepotrzebnych działań już wcześniej przez inne biblioteki rozwiązanych, udoskonalonych czy wdrożonych.

Wystąpienie dr Mirosławy Zygmunt, kierownika Zakładu Informacji Naukowej BN „Elektroniczne nośniki informacji - zmiany w obsłudze użytkowników i organizacji pracy w Zakładzie Informacji Naukowej Biblioteki Narodowej”, które zainaugurowało obrady, uświadomiło uczestnikom seminarium jak przemiana bibliotek z tradycyjnych na elektroniczne i wirtualne okazała się żywym i ważnym problemem dotyczącym przecież nie tylko bibliotek naukowych. Dynamiczny rozwój technologii wraz z rozwojem narzędzi ko-

munikacyjnych zmieniły radykalnie organizację pracy bibliotecznych służb informacyjnych wpływając na metody i nowe formy działalności zapewniające użytkownikom wyższą jakość usług.

Z wielką aprobatą odebrano wystąpienie dr Jadwigi Sadowskiej, kierownika Instytutu Bibliograficznego BN. Referat „Język haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej. W poszukiwaniu alternatywy dla bibliotek publicznych” dał asumpt do żywej dyskusji, co po raz kolejny potwierdziło fakt, iż opracowanie przedmiotowe dokumentów, umiejętność posługiwania się JHP w dobie postępującej automatyzacji to tematy budzące największe zainteresowanie. Bibliotekarze apelowali o zwiększoną ilość szkoleń i warsztatów specjalistycznych, pomoc praktyczną i teoretyczną w postaci podręczników, poradników, a przede wszystkim znowelizowanie zapowiadanej od dłuższego czasu „Instrukcji tematowania...” autorstwa referentki.

Część popołudniową pierwszego dnia obrad wypełnił w całości autor Systemu SOWA, Leszek Masadyński. W referacie „Ewolucja formatów opisu bibliograficznego na przykładach systemu SOWA II” przekonywał o zaletach nowego systemu i możliwości wykorzystania go dla potrzeb informacyjnych biblioteki, w tworzeniu własnych baz bibliograficznych i faktograficznych. Zaprezentował możliwości i funkcje systemu, prostotę obsługi baz i wieloaspektowość wyszukiwania informacji.

Wieczorem uczestnicy obrad zwiedzili zamek w Rogowie Opolskim i przechowywane tam zbiory zabytkowe Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej.

Drugi dzień obrad otworzył referat dr. Karola Sanojcy - adiunkta Instytutu Historii Uniwersytetu Wrocławskiego, znanego większości obecnych przede wszystkim jako redaktora „Bibliografii historii Śląska”. Autor podzielił się z obecnymi swoimi wieloletnimi, sięgającymi 1990 roku doświadczeniami w użytkowaniu systemu SOWA do celów bibliografii regionalnej. Przedstawił szczegółowo problemy informatyczne i wydawnicze związane z powstaniem najnowszego tomu bibliografii za rok 1994, który wydano we współpracy Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego, Instytutu Śląskiego w Opawie i Instytutu Herdera w Marburgu. Zaprezentował problemy, jakie autor systemu musiał rozwiązać, aby sprostać wymogom międzynarodowego zasięgu wydawnictwa a także program konwertujący, umożliwiający wymianę danych między Marburgiem - Opawą a Wrocławiem.

W dalszej części obrad swoimi doświadczeniami w eksploatacji systemów informatycznych SOWA I i SOWA II do celów informacyjno-bibliograficznych podzielił się przedstawiciele bibliotek. O doświadczeniach Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lesznie mówiła Ewa Bartkowiak, o tworzeniu baz

bibliografii regionalnej ziemi sieradzkiej w SOWIE II - Anna Jędras. Stan prac nad „Bibliografią województw: krośnieńskiego, przemyskiego, rzeszowskiego i tarnobrzemeskiego” tworzonej w SOWIE I przedstawiła Barbara Chmura.

Jako ostatni zaprezentowali swoje własne bazy bibliograficzne tworzone w systemie SOWA II, gospodarze. Pracownicy Działu Informacyjno-Bibliograficznego WBP w Opolu Hanna Jamry i Arkadiusz Lelek przedstawili bazę REGION, która obok możliwości wydawania bibliografii spełnia przede wszystkim funkcje bieżącej informacji o regionie. Funkcjonowanie kolejnej, najnowszej bazy KARTOTEKA ZAGADNIENIOWA zastępującej wszystkie tradycyjnie prowadzone w dziale kartoteki bibliograficzne omówiła Violetta Łabędzka.

Na koniec pobytu w Opolu uczestnicy seminarium zwiedzili odremontowane i odrestaurowane po tragedii powodzi w 1997 roku budynki i agendy Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej.

Seminarium „Tworzenie serwisów informacyjno-bibliograficznych w oparciu o system informatyczny SOWA” uznane zostało przez uczestników za potrzebne, udane i sprawnie zorganizowane. Względy praktyczne i przebieg obrad potwierdziły trafność organizowania spotkań integracyjnych dla wybranych, specjalistycznych grup użytkowników jednego z powszechnie funkcjonujących na rynku polskim bibliotecznego systemu komputerowego i konieczność ich kontynuowania.

Dyskusje na sali i kulturalowe świadczyły o żywym zainteresowaniu możliwościami programowymi systemu dla celów informacyjno-bibliograficznych.

Organizatorzy mają nadzieję, że zawiązane w Opolu kontakty zaowocują ściślejszą współpracą bibliotek spod wspólnego znaku. Wierzą też, że bibliotekom, które dopiero muszą zdecydować o wyborze systemu informatycznego, pobyt w Opolu pomoże podjąć decyzję o wejściu do grona użytkowników SOWY.

KONFERENCJE * SEMINARIA * SPOTKANIA

„Biblioteka powiatowa '99 – pierwsze doświadczenia i wnioski” (komunikat z konferencji)

Organizatorem ogólnopolskiej konferencji była Miejska Biblioteka Publiczna w Radomiu. Konferencja odbyła się 20-22 września 1999 r. w Jedlni koło Radomia.

Ten aktualny temat zgromadził wielu bibliotekarzy, pracowników bibliotek wojewódzkich, powiatowych, miejskich oraz gminnych. Obecni byli także przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Biblioteki Narodowej oraz władz samorządowych Radomia.

Bardzo bogaty program konferencji nie pozwala na szczegółową prezentację wygłoszonych referatów, komunikatów i innych wystąpień.

W pierwszym dniu największe zainteresowanie wywołały referaty, które wygłosili: mgr Jan Wołosz (Biblioteka Narodowa) – „Biblioteka publiczna w świetle standardów zagranicznych”; mgr Jan Burakowski (Miejska Biblioteka Publiczna w Sierpcu) – „Tradycja, a zadania na dziś biblioteki publicznej” oraz komunikat „Biblioteki powiatowe w świetle monitoringu SBP”, który przedstawiła mgr Anna Majcher (Zarząd Główny SBP).

Referat Jana Wołosza wlał trochę nadziei w serca uczestników, że być może już niedługo, przy współdziałaniu różnych instytucji o dużym prestiżu społecznym, uda się opracować standardy, według których będą mogły działać biblioteki publiczne.

Z kolei wystąpienie Jana Burakowskiego wywołało konsternację wśród dużej części uczestników. Zostało bowiem odczytane jako zachowawcze, konserwujące minioną rzeczywistość, a nawet ją gloryfikujące. Wydaje się jednak, że intencją autora było zaprezentowanie poglądu, iż biblioteka publiczna należy do dóbr najwyższych i dlatego należy ją chronić wszystkimi możliwymi metodami.

Komunikat Anny Majcher przedstawił liczbowe ujęcie nowo powstałych i aktywnie tworzonych bibliotek powiatowych. Został sporządzony na podstawie ankiet, które SBP skierowało do obecnych i byłych bibliotek wojewódz-

kich w lutym i lipcu 1999 r. Z komunikatu wynikało, że obecnie działa kilkadziesiąt bibliotek powiatowych i że wśród tych bibliotek istnieje tak duże zróżnicowanie w zakresie ich organizacji, zasad finansowania i przydziału zadań statutowych, że trudno przeprowadzić jakiegokolwiek porównanie.

Ostatnim punktem pierwszego dnia konferencji była prezentacja komputerowego programu SOWA. Wieczorem uczestnicy konferencji wysłuchali koncertu w wykonaniu kwartetu smyczkowego „Radomiensis”.

Drugi dzień rozpoczęty został zwiedzaniem Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku. To niezwykle miejsce urzekło wszystkich. Szczególnie podobał się park, w którym można na tle przyrody podziwiać różnorodne rzeźby współczesnych artystów nie tylko z Polski. Po południu wygłoszonych zostało pięć referatów. Autorami najciekawszych byli: mgr Andrzej Tyws (MBP w Walbrzychu) - „Zadania samorządu powiatowego jako organizatora bibliotek”; dr Katarzyna Wolff (Biblioteka Narodowa) - „O czytelnictwie Polski powiatowej”; mgr Krystyna Brodowska (Powiatowa Biblioteka Publiczna w Sieradzu) - „Komputeryzacja powiatowych bibliotek publicznych – rzeczywistość i potrzeby”.

Największe zainteresowanie wywołało wystąpienie Andrzeja Tywsa, autora ciekawej koncepcji działalności powiatowych bibliotek publicznych i pełna swady oraz znajomości rzeczy prezentacja problemów związanych z czytelnictwem w powiatach przedstawiona przez Katarzynę Wolff. Referat Krystyny Brodowskiej ze względu na swoją aktualność i wagę poruszanych problemów mocno przykuł uwagę wszystkich uczestników. Opracowany został na podstawie ankiet rozesłanych do różnych bibliotek i nie tylko określał stan komputeryzacji bibliotek, które już działają jako powiatowe lub niedługo nimi się staną, ale precyzował potrzeby w tym zakresie oraz wskazywał najbardziej racjonalne sposoby prowadzące do pełnej komputeryzacji bibliotek.

W tym samym dniu zaprezentowano biblioteczny program komputerowy PROLIB.

Wieczorem uczestnicy konferencji spotkali się przy ognisku, gdzie kontynuowano dyskusję dotyczącą organizacji i działalności bibliotek powiatowych.

W trzecim i ostatnim dniu konferencji zaprezentowano komunikaty dotyczące działalności bibliotek w Jeleniej Górze (mgr Mirosława Joško), Zamosciu (mgr Halina Bieniek), Opocznie (mgr Barbara Świątek-Onisk). Duże zainteresowanie wywołało wystąpienie dr. Władysława Michnala (Książnica Pomorska – Szczecin), poświęcone bibliotekom powiatowym utworzonym na terenie Pomorza Zachodniego.

Jednakże największym zainteresowaniem obdarzono wystąpienie Zdzisława Niedbały, wojty gminy Garbów (woj. lubelskie), który przedstawił funk-

cje biblioteki powiatowej z punktu widzenia wójta.

W opinii uczestników konferencja w Radomiu okazała się bardzo przydatna i wypada w tym miejscu podziękować organizatorom za trud jej przygotowania i prowadzenia. Większość prezentowanych materiałów miała charakter nowatorski, a nawet pionierski i niewątpliwie zostanie z pożytkiem wykorzystana w bibliotekach. Obietnica organizatora, że plan konferencji zostanie wydany drukiem daje szansę na rozszerzenie wiedzy o bibliotekach powiatowych wśród osób, które nie mogły być obecne w Radomiu.

Piotr Polus

Dział Instrukcyjno-Metodyczny WBF w Opole

Zwiedzanie „Biblioteki pod Atlantami” w Wałbrzychu oraz Muzeum w Książu

11 czerwca 1999 r. wyruszyliśmy do Wałbrzycha, aby poznać Bibliotekę pod Atlantami, której działania wykraczają poza standardowe funkcje biblioteki. Te działania sprawiły, że otrzymała nominację, a następnie prestiżowe wyróżnienie przyznane przez Jury Nagrody Sezonu Wydawniczo-Księgarskiego Ikar'97 za nowoczesne i niekonwencjonalne działania na rzecz środowiska.

Przed godziną 10.00 byliśmy już w bibliotece, gdzie zostaliśmy bardzo mile przyjęci przez Lucję Paszkiewicz – przewodniczącą SBP ZO w Wałbrzychu i dyrektora Biblioteki Andrzeja Tywsa, który przedstawił nam dzieje książki oraz rozległe kierunki działalności.

Imponująca działalność kulturalno-oświatowa realizowana jest systematycznie i programowo w cyklach: „Dziecko w bibliotece”, „Obecność sztuki w bibliotece”, „Blżej Europy” oraz Centrum Informacji regionalnej. Efektem tych działań było nadanie Bibliotece statusu Domu Europy.

Po krótkiej przerwie, w której poczęstowano nas wspaniałymi rogalikami oraz kawą i herbatą, obejrzelśmy kolejno poszczególne agendy biblioteki poczynając od pięknej i kolorowej Biblioteki dla Dzieci, z której korzystają dzieci najmłodsze do 9 lat.

Pracownicy Biblioteki proponują małym czytelnikom zajęcia i konkursy plastyczne, konkursy literackie, gry i zabawy, zajęcia teatralne oraz występy artystyczne.

Biblioteka oprócz tradycyjnych zbiorów gromadzi zabawki, gry planszowe (również roll playing) scrabble, puzzle, układanki, maskotki-przytulanki i klocki.

W Oddziale dla Młodzieży usłyszeliśmy, jak prężnie działa aktyw biblioteczny, który bierze udział w obsłudze czytelników, pomaga w pracach bibliotecznych i współorganizuje zajęcia z dziećmi.

W Wypożyczalni uderzyła nas przejrzystość układu książek i „luz” na półkach, który sprzyja szybkiemu znalezieniu poszukiwanej książki. Książki

mniej poczytne mają swoje miejsce w magazynie, ale są w ciągu paru minut dostępne.

Znakomicie, zdaniem Dyrektora sprawdziło się połączenie Czytelni z Działem Informacyjno-Bibliograficznym, ponieważ pozwala reagować bardzo szybko na potrzeby użytkowników i dostosowywać pracę obu działów do oczekiwań czytelników.

Książnica dysponuje również wspaniałą Galerią pod Atlantami prezentującą współczesną sztukę plastyczną oraz Galerię Książki propagującą szeroko pojętą sztukę książki.

Powstała w 1994 r. Pracownia Regionalna systematycznie realizuje program Centrum Informacji Regionalnej częściowo wspierany finansowo przez Agencję Rozwoju Regionalnego.

Dział Zbiorów Audiowizualnych wyposażony w cztery stanowiska do słuchania i dwa stanowiska do oglądania filmów video wypożycza je na zewnątrz tylko instytucjom kultury do celów oświatowych.

Z wielkim zainteresowaniem obejrzelśmy dwie filie w dzielnicy Sobięcin, filię publiczno-szkolną i publiczno-naukową znakomicie pracujące na rzecz środowiska.

Naszą wycieczkę zakończyliśmy wizytą w Książu, w największym ze śląskich zamków malowniczo położonym na urwistym skalnym cyplu otoczonym z trzech stron głęboką doliną.

*Elżbieta Kampa
Przewodnicząca Zarządu Okręgu SBP
w Opolu*

NOWOŚCI O ŚLĄSKU OPOLSKIM

propozycje do księgozbioru podręcznego

Cebulka Wanda Małgorzata: Dzieje kościołów i wyznań w Grodkowie. - Grodków : Parafia p.w. św. Michała Archanioła w Grodkowie, 1999. - 80 s., [4] k. tabl. kolor. : il., map.

Autorka, zainteresowana przeszłością swojego miasta, korzystając z pomocy grodkowian, starała się odszukać ślady przeszłości ziemi grodkowskiej, odkryła wiele tajemnic historii kościołów i cmentarzy. Tak powstały trzy rozdziały książki obejmujące kronikę kościoła katolickiego, kronikę kościoła ewangelickiego oraz dzieje ludności żydowskiej w Grodkowie.

Cichoń-Bitka Maria: Moszna : zamek i azalie. - Opole : Oficyna Piastowska, 1998. - 119 s. : il. - Bibliogr. s. 117

Zamek w Mosznej od dwudziestu pięciu lat służy potrzebom sanatorium. Jedno skrzydło jest udostępnione turystom i corocznie zamek zwiedzają setki ludzi. Książka zapoznaje czytelnika z historią miejscowości oraz rodem Tiele-Wincklerów, właścicieli zamku i okolicznych ziem. Autorka oprowadza po alejach przyzamkowego parku, zapoznaje z architekturą wnętrza malowniczego obiektu zamkowego.

Nad górą Prosną : monografia Praszki / pod red. Tadeusza Krzemińskiego. - Łódź : Wydaw. Uniw. Łódzkiego, 1999. - 607 s., [28] k. tabl., [1] k. map.luz. : il., portr., tab. - Bibliogr. s. 565-574

Tadeusz Krzemiński, profesor Uniwersytetu Łódzkiego jest rodowitym praszkwianinem. Wraz z zespołem autorów podjął się opracowania monografii Praszki. Publikacja ma charakter naukowy, o szerokim profilu badawczym, opartym na nowych materiałach źródłowych.

Pisarze Dolnego Śląska : [informator bio-bibliograficzny] / autorstwo haseł, oprac. red. Elżbieta Niechcay-Nowicka. - Wrocław : Woj.Bibl.Publiczna im. Tadeusza Mikulskiego : SBP. Zarząd Okręgu we Wrocławiu, 1998. - 271 s.

Publikacja prezentuje życie i dorobek literacki pisarzy czterech województw: jeleniogórskiego, legnickiego, wałbrzyskiego i wrocławskiego. Wydawnictwo zawiera 141 haseł osobowych. W Informatorze znalazły się również nazwiska pisarzy, którzy mieszkali poza regionem Dolnego Śląska, ale większą część życia przeżyli we Wrocławiu lub są ściśle związani ze środowiskiem literackim Wrocławia. M.in. znalazły się tu sylwetki opolskich twórców: M.Jodłowskiego, St.Chacińskiego i I.Wyczółkowskiej.

Ranking gmin, powiatów oraz województwa opolskiego : materiał opracowany na podstawie danych za rok 1996 i 1997, w strukturze administracyjnej kraju z roku 1999 / oprac. Maja Byrdak, Anna Czyżewska, Aneta Miszurek . - Opole : Urząd Marszałkowski. Departament Rozwoju Regionalnego, 1999. - 107 s. : map., tab.

Z początkiem 1999 r. w wyniku reformy administracyjnej zmieniła się mapa kraju. W nowym układzie funkcjonuje 16 województw. Województwo opolskie obejmuje 1 miasto na prawach powiatu - Opole, 11 powiatów oraz 71 gmin. Niniejsza praca ma na celu przedstawienie zbioru informacji charakteryzujących poziom rozwoju infrastruktury społeczno-gospodarczej województwa: powierzchni, ludności, podmiotów gospodarczych, budżetów, infrastruktury, rolnictwa, oświaty, kultury i ochrony zdrowia.

Surmacz Ryszard: Znów tracimy Śląsk. - Lublin : Wydaw. „Retro”, 1999. - 262 s.

Autor, historyk, urodził się na Śląsku Opolskim obecnie mieszka w Lublinie. Książka jest relacją informacyjno-reportażową, „na żywo” chwytającą wydarzenia związane z działalnością mniejszości niemieckiej na Śląsku Opolskim w latach 1990-1998.

Śląsk / zdj. Marek Maruszak ; wstęp Andrzej Szczy-
piorski ; tekst Joanna Filipczyk. - Warszawa : Wydaw.
Parma Press, 1999. - 192 s. : il. kolor.

Pięknie ilustrowany album ziemi śląskiej, którą w 1561 roku kartograf z Nysy Martin Helwig opisywał „Kraj ten jest szeroki na trzy dni, a na dziewięć dni długi”. W książce są rozdziały poświęcone dziejom Śląska, Wrocławowi, ziemi opolskiej, Beskidom, Kotlinie Kłodzkiej, regionowi katowickiemu.

Tomczyk Damian, Miązek Ryszard: Nasza mała
Ojczyzna : Strzeleccki - dzieje gminy. - Wrocław-
Opole : Opol. Oficyna Wydawnicza, 1999. - 127 s.,
[4] k. tabl. kolor. : il. - Bibliogr. s. 123-124

Książka przybliży historię, kulturę i dorobek gminy. Autorzy prezentują bogato ilustrowane zdjęciami dzieje miejscowości: Strzeleccki, Dobra, Dziedzice, Komorniki, Kujawy, Łowkowice, Moszna, Pisarzowice, Raclawiczki, Smolarnia, Ścigów, Wawrzyńcowice, Zielina.

Wierciński Adam: Głowy opolskie / rys. Bolesław
Polnar. - Opole : Miejska Oficyna Wydawnicza, 1999.
- 152 s. : il.

Autor sportretował 23 sylwetki znanych, kolegów, przyjaciół, których wybór ma charakter subiektywny. Znajdzie więc czytelnik postaci (jak sugeruje autor) „Tych, którzy wydawali mi się ciekawi, zabawni, twórczy, czasem śmieszni i tych, którym już tylko pamięcią można spłacać długi...” Są więc „głowy opolskie” malarzy, muzyków, dziennikarzy, publicystów, literatów, badaczy, społeczników, intelektualistów, nauczycieli.

BIBLIOTEKA NA WESOŁO

18 czerwca 1999 roku w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Opolu odbyło się podsumowanie konkursu *Biblioteka na wesolo*.

Konkurs adresowany był do uczniów klas III-VIII szkół podstawowych, czytelników bibliotek publicznych województwa opolskiego. Zadaniem uczestników było opisanie w sposób humorystyczny dowolnego – faktycznego lub wymyślnego – zdarzenia związanego z biblioteką, książkami, czytelnikami, imprezami bibliotecznymi itp.

W konkursie wzięły udział dzieci i młodzież z 35 placówek bibliotecznych stopnia podstawowego naszego województwa. Na konkurs wpłynęło 245 prac. Jury, pod przewodnictwem Wiesława Malickiego, znanego opolskiego poety, aforysty i satyryka oceniło walory humorystyczne, poprawność językową i stylistyczną prac. Uczestnikom podzielonym na dwie grupy wiekowe (grupa I – klasy III-V, grupa II – klasy VI-VIII) przyznano po trzy nagrody i dziesięć wyróżnień.

Grupa I:

- I. miejsce - Monika Raczek (MiGBP w Korfantowie, Filia w Przechodzie);
- II. miejsce - Joanna Pawlak (MiGBP w Zdzeszowicach);
- III. miejsce - Paweł Drynda (MBP w Opolu).

Grupa II:

- I. miejsce - Olga Bartosiewicz, Kinga Przybyła, Rafał Damboń (GBP w Tarnowie Opolskim);
- II. miejsce - Adrian Dziura (GBP w Łambinowicach, Filia w Wierzbju);
- III. miejsce - Aneta Sankowska (GBP w Pokoju).

Na łamach „Pomagamy sobie w pracy” prezentujemy nagrodzone prace.

KSIAŻKI

*Nie wiem czy już wiecie,
że razu pewnego wszystkie
książki z biblioteki uciekły
do apteki.*

*Były więc sprzedawane
jako leki.*

*Ludzie biedni chorowali
wszystkie książki pozjadali.*

*Nawet głowy, gdy bolały,
wtedy książki pomagały.*

*Dobra książka mówi lekarz
lepsza od najlepszych lekarstw.*

*Bibliotekarz darmo czeka,
książki sprzedał mu aptekarz.*

*Biedne książki nie powrócą,
bo się w ludzkich brzuchach
smucą.*

*Chciałyby być lepiej czytane
aniżeli pozjadane.*

*Gdyby ludzie je czytali,
to książki w bibliotece by
pozostały,*

*a nie w aptekach się
poniewierały*

Monika Raczek (klasa V, Przechód)

Propozycje Wydawnictwa ZYSK I S-KA

Historia prawdy

1977 (199) - SPANAN L. D. ARMISTO

Potrzebujemy historii prawdy. Niechcąc jak dotąd nikt nie próbował jej napisać. Potrzebujemy jej po to, aby zweryfikować twierdzenie, że prawda to jedynie określenie opinii, które zaspokajają potrzeby społeczeństwa albo służą interesom elit. Chcemy wiedzieć, czy prawda jest zmienna czy wieczna, czy istnieje w czasie czy poza nim, czy jest uniwersalna czy różna w różnych częściach świata. Chcemy również wiedzieć, jak to się stało, że straciliśmy wiarę w realność prawdy - przestaliśmy się interesować jej poszukiwaniem. Zdaniem autora potrzebujemy historii prawdy nie tylko po to, by zrozumieć kryzys naszych czasów, ale także po to, by znaleźć z niego wyjście.

Jest to niezwykle odważna książka. Jasna, zwięzła, fascynująca, z ogromną zaręcznością przekonująca do prezentowanych poglądów, a zarazem bezkompromisowa w stawianiu ważnych pytań. Bogactwo jej języka dorównuje bogactwu poruszanych problemów. Obejmuje wszystkie epoki i wszystkie obszary ludzkiego doświadczenia: od wrocławskich technik społeczeństw prymitywnych po prywatne świątynie wielkich filozofów, od architektury piramid po kubizm, od spirytyzmu po naukę i od Nowego Jorku po Nową Gwineę. Autor przedstawia najdawniejsze idee ludzkości: jej obecne pragnienia oraz nadzieje na przyszłość.

A.R. Lacey

SŁOWNIK FILOZOFICZNY

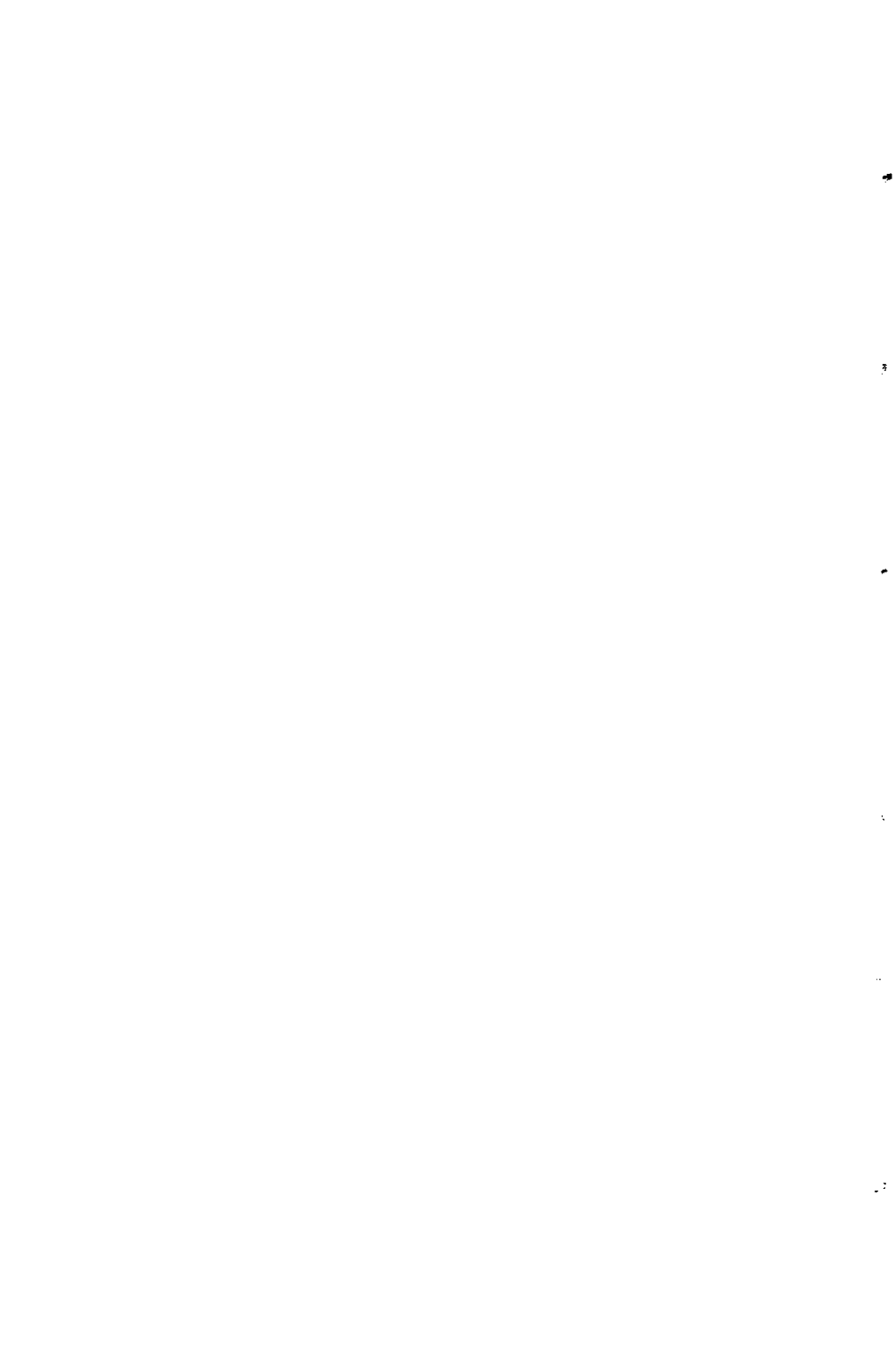

Czy umysł może istnieć poza ciałem?
Jak dalece możemy poznać rzeczy takimi, jakie są
w rzeczywistości?

Od czasu ukazania się pierwszego wydania w roku 1976 *Słownik filozoficzny* został uznany za najlepsze opracowanie wyjaśniające terminologię z dziedziny filozofii – bardzo różnorodną, często niezwykłą i skomplikowaną. Książka w klarowny sposób wprowadza w główne nurty filozoficzne, w zagadnienia i pojęcia metafizyki, epistemologii i logiki. Autor prezentuje najważniejsze terminy i pojęcia, precyzuje, co znaczą one dla filozofa i jaka problematyka filozoficzna jest z nimi powiązana. Zamierzeniem Lacey'a było dostarczenie zarówno nieprofesjonalistom, jak i osobom zamierzającym filozofię studiować „kieszonkowej” encyklopedii filozofii, w czym pomoże bogata, uaktualniona bibliografia.

A.R. Lacey jest starszym wykładowcą w King's College Uniwersytetu Londyńskiego.

II. Spróbujcie odtworzyć sześć prawdziwych tytułów książek, z których każdy ukryty został w jednej z par tytułów fikcyjnych:

- a) *Wesele w Bieszczadach*;
Łuny miłości.
- b) *Boso, ale w historii*;
Pierwszy w ostrogach.
- c) *Agnieszka, córka i chwała*;
Sława Ameryki.
- d) *Dwa łyki kapitanie*;
Dziękuję ci w stroju niedbałym.
- e) *Miejsce Joanny*;
Pokład Kolumba.
- f) *Kwatera bogów wojny*;
Skapani wybrańcy.

III. Odszukajcie błędy, które kryją się w każdej z czterech kart tytułowych książek:

1. **ADAM
MICKIEWICZ**
*Pan Tadeusz
albo ostatni zjazd na Litwie*

2.

**MARIA
DĄBROWSKA**

Wesele na wsi

JERZY BROSZKIEWICZ

mała
większa
największa

3.

4. **WŁADYSŁAW ST. REYMONT**
Chłopi
tom I **wiosna**

IV. Odpowiedzcie:

na czym polegało nowatorstwo Gutenberga:

- na wynalezieniu czcionki;
- na wynalezieniu prasy drukarskiej;
- na wynalezieniu sposobu odlewania czcionki ruchomej?

V. Wybierz z trzech podanych możliwości – prawidłową:

1. który z materiałów piśmiennych został wynaleziony najwcześniej:

- papier;
- papirus;
- pergamin.

2. jaki rodzaj papieru odznacza się nierównymi brzegami i charakterystycznym prążkowaniem:

- czerpany;
- biblijny;
- kredowany.

3. z jakiej części rośliny papirusu wyrobiono materiał piśmienny:

- z łodygi;
- z liści;
- z korzeni.

VI. Najważniejsze książki, które reprezentują naszą tysiącletnią kulturę to:

1. Najstarsza kronika dziejów polskich to _____

2. Najpiękniejszy psalterz polski to _____

3. Najznakomitsze dzieło kronikarstwa polskiego to _____

4. Najznakomitsze dzieło nauki polskiej to _____

5. Największy poetycki bestseller literatury polskiej to _____

6. Najsłynniejszy staropolski pamiętnik to _____

DPOWIEDZI:

I. 1. Aneks – a) załącznik do książki (mapy, tablice) umieszczany na końcu książki w postaci wklejki lub też luzem: pod opaską, w specjalnej kopercie, a gdy załączników jest dużo – w osobnej broszurze.

2. Biały kruk – b) rzadkość bibliofilska, tak miłośnicy książek nazywają rzadko spotykany egzemplarz wydawnictwa.

3. Indeks – c) skorowidz, wykaz, spis. Indeksy z reguły zamieszcza się na końcu książki.

4. Ryza – b) paczka papieru złożona z 5000 arkuszy. Tak pakowany papier przeznaczony jest do druku na maszynach płaskich (arkuszowych).

5. Suplement – a) uzupełnienie książki w postaci oddzielnie wydane go druku, zawierającego dodatkowe informacje do wydanej książki, najczęściej wielotomowego dzieła.

6. Winieta – c) dawniej mały rysunek na początku lub na końcu książki (rozdziału). Obecnie winieta nazywa się przeważnie rysunek związany z tytułem artykułu w czasopiśmie i książce.

7. Znak wodny – a) nazywany jest filigranem. Zaprojektowany znak umieszcza się na sicie maszyny papierniczej i z plecionki sita zostaje odcisnięty na wilgotnej masie papierniczej. Po stężeniu masy znak taki utrwała się na zawsze.

II. a) Łuny w Bieszczadach – Jan Gerhard. **b) Boso ale w ostrogach** – Stanisław Grzesiuk. **c) Sława i chwała** – Jarosław Iwaszkiewicz. **d) Dziękuję Ci Kapitanie** – Arkady Fiedler. **e) Pokład Joanny** – Gustaw Morcinek. **f) Skąpani w ogniu** – Wojciech Żukowski.

III. 1. Pan Tadeusz, czyli ostatni zajazd na Litwie. 2. Na wsi wesele. 3. Wielka, większa i największa. 4. tom I – Jesień

IV. Na wynalezieniu sposobu odlewania czcionki ruchomej.

V. 1. b) Papirus, materiał piśmienny produkowano już w XVII w. p.n.e., a w V w. n.e. zwoje papirusowe były w powszechnym użyciu. **2 a) Papier czerpany** ma nierówne, jakby poszarpane brzegi powstałe po sprasowaniu i zwykle nie przycinane. W prześwicie znać na nim wyraźne prążkowanie, ślad metalowej siatki płaskiego dna sita, na którym osusza się cienką warstwę masy papierniczej. **3 a) Papirus wyrabiano** z łodygi roślinnej, zwanej *Papyrus cyperus*, która rośla dziko w delcie Nilu. Jest to rodzaj błotnej trawy, która osiąga 4 m wysokości.

VI. 1. Najstarsza kronika dziejów polskich to XII-wieczna „Kronika Galla Anonima”. **2. Psalterz polski – to Psalterz floriański** zabytek XIV-wiecznej sztuki. **3. Najznakomitsze dzieło kronikarstwa polskiego to 12 ksiąg zatytułowanych „Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego”** Jana Długosza. **4. Najznakomitsze dzieło nauki polskiej to praca Mikołaja Kopernika „O obrotach sfer niebieskich ksiąg sześć”.** **5. Największy poetycki bestseller literatury polskiej to „Pan Tadeusz”** Adama Mickiewicza. **6. Najstynniejszy staropolski pamiętnik to „Pamiętniki”** Jana Chryzostoma Paska – z Gosławic.